

"ŞƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

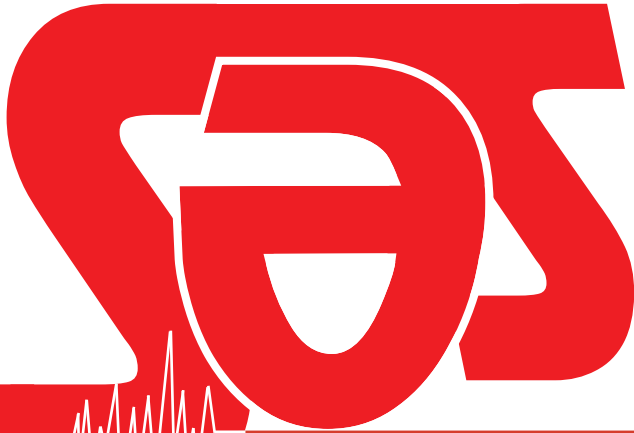

№ 118 (7043)

"Şuşada keçirilən görüş inkişafa,
birliyə, təhlükəsizliyə töhfədir"

6

6 iyul 2024-cü il.
Qiyməti 60 qəpik

Azərbaycan, Özbəkistan və Qırğızıstan prezidentləri Şuşada olublar

5

Ermənistandan "nala-mıxa" döymə siyasəti

İnsan məskən
salır, təbiəti
məhv edərək...

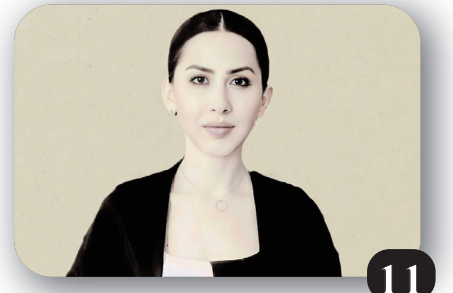
15

Azərbaycanla ŞƏT
əməkdaşlığında yeni
perspektivlər

11

7 oğul istəyənlərin
1-cə qıza qəzəbi

11

Elan
olunmamış
müharibə

14

Ərdoğan - Əsəd
düşmənciliyini
kim bitirir?

6

Xankəndi, Şuşa, Xocalı - yurd yerlərimizi sürətlə dirçəldirik!

30 ilə yaxın bir zamanda Ermənistanın işğalı altında olan torpaqlarımız azad olunduqdan sonra qısa bir zaman ərzində quruculuq-abadlıq meydanına çevrildi. Zəfər qazanmağımızdan 3 ildən artıq bir müddət keçsə də görülən işlərin miqyası genişdir. Sürətlə aparılan işlər və Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bu ərazilərə mütəmadi olaraq səfər etməsi, eləcə də imzaladığı sərəncamlar, verdiyi tapşırıq və qərarlar Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun sürətlə və keyfiyyətli yenidən qurulmasında özünü göstərir. Cənab Prezident müharibədən sonra azad olunmuş ərazilərə şəxsən səfər edir, həmin torpaqlardan qarşıda duran vəzifələrlə bağlı mesajlarını verir. Hər bir ərazidən qalib ordunun və dövlətin qalib SƏRKƏRDƏSİ kimi səsinə ucaldır, mesajlarını verir, dünya bunu görür və eşidir.

Əzəli sakinlərimiz artıq doğma torpaqlarına qayıdıblar və Böyük Qayıdış davam etməkdədir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Vətən müharibəsi, antiterror əməliyyatı xalqımızın gücünü, iradəsini ortaya qoymuş oldu. Əsgər və zabitlərimizin qəhrəmanlığı bütün dünyaya nümayiş olundu. "Onların qəhrəmanlığı, fədakarlığı sayəsində biz bu gün buradayıq. Onlar sinələrini qabağa verərək düşməne elə bir sarsıdıcı zərbə endirmişlər ki, əminəm, bundan sonra Ermənistan heç vaxt Azərbaycana qarşı hər hansı bir hərbi təxribat törətməyə cəhd etməyəcək", - deyə Prezident çıxışlarının birində bildirmişdir.

BÖYÜK QAYIDIŞ PROQRAMININ XOCALI SƏHİFƏSİ

İkinci Qarabağ müharibəsinin nəticələrinə əsasən, imzalanmış 10 noyabr 2020-ci il tarixli üçtərəfli Bəyanata uyğun olaraq Xocalı şəhəri Rusiya Sülhməramlı kontingentinin nəzarəti altında olub. 19 sentyabr 2023-cü ildə aparılan lokal xarakterli antiterror əməliyyatları nəticəsində azad olunmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ötən ilin oktyabrın 15-də Xocalı şəhərində Azərbaycan Respublikasının Dövlət Bayrağını ucaltdı. "Xocalıda, Xankəndidə, o vaxt hələ ki, azad edilməmiş digər şəhər və kəndlərimizdə separatçılar at

oynadırdılar. Onlar hesab edirdilər ki, burada separatçılıqla əbədi məşğul olacaqlar. Halbuki bunun heç bir hüquqi, tarixi əsası yox idi. Xocalı qədim Azərbaycan torpağıdır. Mənfur düşmən soyqırımı törədənədən sonra burada qanunsuz məskunlaşma da aparılmışdır. Bu da hərbi cinayət sayılır. Xocalının adını da dəyişdirməyə, bir hərbi cinayətkarın adına rəsmiləşdirməyə çalışırdılar. Ancaq hər şeyin vaxtı var və biz qayıtmışıq, həm Vətən müharibəsi, həm antiterror əməliyyatı xalqımızın gücünü, iradəsini, əsgər və zabitlərimizin qəhrəmanlığını bütün dünyaya sübut etdi. Allah bütün şəhidlərimi-

zə rəhmət eləsin!" - deyə Prezident bildirib. İşğaldan azad olunun digər ərazilərimiz kimi bir gecənin içində ermənilər tərəfindən məhv edilən və 32 ildən sonra əzəli sakinlərin qoynuna alan Xocalı şəhərində də böyük canlanma müşahidə olunmaqdadır. Bir gecənin içində məhv olan, sakinləri dərbə-dər düşən, qocası, uşağı zillətlə məhv edilən bir torpağa qayıtmışıq. "Antiterror əməliyyatından dərhal sonra dedim ki, birinci növbədə biz Xocalını bərpa etməliyik", - deyə Prezidentimiz bildirmişdir. Birinci mərhələdə 20 ailə Xocalıya qayıtdı. Bu qayıdış Müstəqillik Günündə baş tutdu.

Artıq Xocalıda ədalətin təntənəsi yaşanır, yeni bir dövr başlanıb. Artıq Böyük Qayıdış proqramının Xocalı səhifəsi yazılıb. İyunun 5-də Xocalıya səfər edən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Xocalı hava limanında olub. Artıq Xocalının gələcək inkişafı ilə bağlı Baş planı da hazırlanıb. Baş Plana əsasən, ilk mərhələdə 12 min nəfərlik şəhər planlaşdırılır. Eyni zamanda, ehtiyat üçün də ərazilər saxlanılır.

Xocalı bir regional mərkəz kimi davamlı sürətdə inkişaf etməlidir. Burada həm bütün zəruri sosial, inzibati xidmətlər, mədəni mühit yaradılacaq. Ticarət, ictimai işlə fəaliyyətləri üçün geniş imkanlar, təbiətlə daim təmasa imkan verən rekreasiya əraziləri demək olar ki, bütün şəhər boyu, yaşıl məkanlarla əlaqələndirilmiş komfortlu yaşayış əraziləri nəzərdə tutulub. Əsasən 3-5 mərtəbəli yaşayış binaları, həyətəyən sahələrə malik fərdi evlər inşa olunacaqdır.

Bildiyimiz kimi cari ilin fevralın 26-da Xocalı soyqırımı günü Prezident İlham Əliyev Xocalı şəhərində Xocalı Soyqırımı Memorialının təməlini qoymuşdu. Xocalı-Əsgəran avtomobil yolunun üzərində Heydər Əliyev Fondu tərəfindən yaradılacaq. Xocalı Soyqırımı Memorialı beşəriyyətə qarşı yönəlmiş dəhşətli qətləmə haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, Azərbaycan xalqının milli yaddaşının qorunması və soyqırımı qurbanlarının xatirəsinin əbədiləşdirilməsində əhəmiyyətlidir. Bu gün Xocalı yenidən qurulur. Xocalı şəhərinin yenidən qurulması üzrə birinci mərhələ 167 hektar və 18 hektar olmaqla iki hissədən ibarətdir. Birinci mərhələdə 167 hektar ərazidə 140 fərdi ev, 48 kottec tipli ev və 9 binadan ibarət 110 evdə tikinti, təmir-bərpa və abadlıq işləri görülür. Bütün kommunikasiya xətləri yerin altına salınıb, ilk 50 evə birləşmələr verilib. Şəhər üzrə kommunikasiya işlərinin 90 faizi icra edilib. Həmçinin 18 hektar ərazidə yerləşən fin tipli 92 evdə isə tikinti, təmir-bərpa və abadlıq işləri həyata keçirilir. Bunlardan əlavə, Xocalı şəhərinin girişində - çay kənarında bulvarın salınması işləri davam edir.

Xocalı şəhərində orta təhsil müəssisəsi və uşaq bağçası da inşa olunub. Məktəbin qarşısında park, onun yanında isə sənətkarlar məhəlləsi salınıb. Həmçinin idman kompleksində tamamlanma işləri görülür. Kompleksdə şahmat, cüdo, güləş, gimnastika, stolüstü tennis, basketbol, minifutbol, badminton ilə məşğul olmaq üçün lazımı şərait yaradılacaq. İnfrastruktur işlərinin yaxın müddətdə tamamlanması nəzərdə tutulur.

Ardı səh. 3

Xankəndi, Şuşa, Xocalı - yurd yerlərimizi sürətlə dirçəldirik!

Əvvəli-səh-2

XANKƏNDİ ŞƏHƏRİNDƏ YENİ İNFRASTRUKTUR

Azərbaycanın iqtisadi gücü işğaldan azad olunan ərazilərdə yeni həyatın başlanmasına imkan verir. Dayanıqlı sülhə, tərəqqiyə əsaslanan Azərbaycan Vətən müharibəsindən ötən müddətdə azad olunmuş ərazilərin minalardan və partlamamış hərbi sursatdan təmizlənməsi, müasir yaşayış, istehsal və xidmət infrastrukturunun qurulması istiqamətində kifayət qədər layihələri həyata keçirib. Eləcə də nəqliyyat-kommunikasiya xətlərinin bərpası, xüsusilə Zəngəzur dəhlizinin açılması istiqamətində mühüm işlər görülüb. Məlumdur ki, ərazilərdə təhlükəsiz yaşayışı və dövlət idarəetməsinə təşkil etmək, şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məntəqələrinin tikintisini və dayanıqlı infrastrukturla təminatını həyata keçirmək, müasir standartlara uyğun xidmətlərin yaradılmasını təmin etmək, ərazilərdə məskunlaşacaq əhəlinin sosial müdafiəsini gücləndirmək, əhəlinin məşğulluq imkanlarını artırmaq, dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafı təmin etmək və s. məqsədi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdış Azərbaycanın 2030-cu ilədək beş Milli Prioritetindən biri kimi müəyyən olunmuşdur. Bu Milli Prioritetlərə əsaslanan "Azərbaycan Respublikasının 2022–2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" yeni inkişaf mərhələsindəki hədəflərə çatmağa xidmət edən mühüm sənəddir. I Dövlət Proqramına uyğun olaraq, işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması, dayanıqlı inkişafı və həmin ərazilərdə yüksək həyat səviyyəsinin təminatı üçün genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri həyata keçirilir. Bütün bunlarla yanaşı, Prezident İlham Əliyevin imzaladığı "Qarabağ Universitetinin yaradılması haqqında" məlum Sərəncamına əsasən, Xankəndi şəhərində yerləşən ali təhsil müəssisəsinin əsasında Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində "Qarabağ Universiteti" publik hüquqi şəxs yaradılır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 5-də Xankəndi şəhərində Qarabağ Universitetində görülən işlərlə tanış olub.

Azərbaycan Prezidenti Xankəndi şəhərində əsaslı təmir və bərpadan sonra

"Qarabağ" hotelinin, "Palace" hotelinin açılışında iştirak etmişdir. Bütün bunlar Xankəndidə aparılan abadlıq-quruculuq işlərinin təzahürüdür.

ŞUŞAMIZ YENİDƏN DIRÇƏLİR

Bu gün Şuşa şəhərində də görülən işlərin miqyası çoxdur. Hər daşı, hər abidəsi yenidən qurulur. Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı elan edilən Şuşa şəhərində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin tapşırığına əsasən və dövlət başçısının bilavasitə nəzarəti altında qədim tarixi və memarlıq üslubu qorunub saxlanılmaqla Şuşa şəhərinin, tarixi və dini abidələrin, muzeylərin planlı şəkildə bərpa olunması istiqamətində məqsədyönlü tədbirlər həyata keçirilir. Şuşada Gövhərağa məscidinin bərpası Azərbaycanın öz dəyərlərinə milli-mənəvi islami dəyərlərinə olan ehtiramın nümunəsidir. Dövlət başçısının bildirdiyi kimi, "Bundan sonra biz Şuşada əbədi yaşayacağıq və Şuşanın bərpa edilməsi artıq başlanmışdır. Verilən göstərişlər yerinə yetirilir".

Bu gün Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Şuşada abadlıq-quruculuq işləri geniş vüsət alıb. Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılan bərpa işlərindən sonra Mehmandarovların malikə kompleksi açılıb. Qeyd edək ki, Mehmandarovların malikə kompleksi Mehmandarov nəslinin nümayəndələri tərəfindən XVIII əsrdə inşa olunub. Yaşayış kompleksinə böyük yaşayış binası, kiçik yaşayış binası, ailə məscidi və bulaq daxildir. 2021-ci ilin oktyabr ayından etibarən, Mehmandarovların malikə kompleksində, ərazidəki ailə məscidi və bulaqda təmir-bərpa işləri aparılıb, bulağın damı əvvəlki vəziyyətinə gətirilib. Heydər Əliyev Fondunun Qarabağdakı bərpa layihələrinin bir hissəsi isə Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtı Şuşa şəhərində həyata keçirilir. Bunların sırasına dahi Azərbaycan şairi və ictimai xadim Molla Pənah Vaqifin muzey-məqbərə kompleksinin, Vaqifin büstünün yenidən qurulması, görkəmli bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin heykəlinin Şuşada yenidən ucaldılması və digərləri daxildir. Bütün bunlarla yanaşı, Şuşada Yaradıcılıq Mərkəzinin Heydər Əliyev Fondu tərəfindən aparılan bərpa işlərindən sonra açılıb. Şuşa şəhərindəki Yaradıcılıq Mərkəzinin hazırkı binası ölkə əhəmiyyətli memarlıq abidəsi siyahısındadır. Azad Şuşamız müasir bir məkana çevrilir. Şuşada Yuxarı Gövhər Ağa məscidinin yenidənqurma və bərpa işlərindən sonra açılışı, Saatlı məscidinin və Milli Xalça Muzeyinin Şuşa filialının açılışları və s.

Şuşanın yenidən qurulmasının təzahürüdür. Şuşa yaşayır və qaynar, yeni dövrü onun işıqlı gələcəyinin lap yaxında olduğundan xəbər verir.

Prezident İlham Əliyevin Şuşaya səfəri çərçivəsində "İsa bulağı" istirahət kompleksinin açılışını edib. Daha sonra isə Şuşa sətəmizləyici qurğular kompleksinin, Şuşada Aşağı Gövhər Ağa məscidinin bərpadan sonra açılışlarını edib. Şuşada Heydər Əliyev Fondu tərəfindən Aşağı Gövhər Ağa məscidində bərpa işləri aparılıb. Aşağı Gövhər Ağa məscidi XIX əsrdə memar Kərbəlayi Səfərxan Qarabaği tərəfindən inşa edilib. Tarixi mədəniyyət abidəsi olan Aşağı Gövhər Ağa məscidi işğal dövründə ermənilər tərəfindən vandalizmə məruz qalmışdır. Ötən müddətdə yerli və beynəlxalq ekspertlər məscidin mövcud vəziyyətinə dair qiymətləndirmə və layihələndirmə işləri aparılıb. Buna uyğun olaraq "PAŞA Holding" in dəstə-

yi ilə məsciddə bərpa-təmir işləri həyata keçirilib. Bərpa işləri Avstriya, İtaliya, Latviya və Türkiyədən olan mütəxəssislərin nəzarəti ilə aparılıb. Ötən müddətdə məscidin minarələri bərpa olunub, dam və döşəmə örtükləri dəyişdirilməklə bir sıra təmir işləri həyata keçirilib.

Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Fondu Şuşada bir sıra tarixi mədəniyyət abidələrimizin, o cümlədən məscidlərin bərpa və tikinti işlərini həyata keçirir. Artıq bərpası başa çatmış Yuxarı Gövhər Ağa, Saatlı məscidləri bu ilin may ayında istifadəyə verilib. Görülən işlərin miqyası böyükdür.

Göründüyü kimi, Böyük Qayıdış üçün lazımı tədbirlər həyata keçirilir və burada reallaşdırılan infrastruktur layihələr və tədbirlər bir daha sübut edir ki, müqəddəs şəhər yenidən dirçəlir, inkişaf edir, geniş abadlıq və quruculuq meydanına çevrilib.

Zümrüd BAYRAMOVA

"Bu, Türk dünyasının güclənməsinə əməli töhfə verəcək"

Prezident İlham Əliyev iyulun 5-də Şuşada Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibi Kubanichbek Ömüraliyevi qəbul edib. Kubanichbek Ömüraliyev Prezident İlham Əliyevə Türk Dövlətləri Təşkilatının dövlət başçılarının Şuşada qeyri-rəsmi Zirvə görüşünün keçirilməsi təşəbbüsünə və bu tədbirə dəvətə görə təşəkkürünü bildirdi.

Zirvə görüşünün əhəmiyyətinə toxunan Baş katib Türk Dövlətləri Təşkilatının yalnız rəsmi deyil, eyni zamanda, qeyri-rəsmi Zirvə toplantısını da ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın və tərəfdaşlığın daha da dərinləşməsinə xidmət göstərən amil kimi qiymətləndirdi. Zirvə toplantısının nəqliyyat, əlaqələr, iqlim dəyişikliyi kimi çox vacib mövzulara həsr olunduğunu və bu məsələlər

Prezident İlham Əliyev Şuşada Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibini qəbul edib

üzrə türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd etdi. O, nəqliyyat və əlaqələr sahələrində çoxtərəfli əməkdaşlığın önəminə toxundu və bunun Türk dünyasının güclənməsinə əməli töhfə verəcəyinə əminliyini bildirdi. Kubanichbek Ömüraliyev bu xüsusda Orta Dəhlizin əhəmiyyətini vurğuladı.

Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibi qəbul olunacaq Qarabağ Bəyannaməsinin təşkilatın inkişafı və qarşıda duran məqsədlərin həyata keçirilməsi baxımından önəmini qeyd etdi və bunu tarixi bəyanat kimi dəyərləndirdi. O, həmçinin Azərbaycanın Türk Dövlətləri Təşkilatı çərçivəsində səhvi əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi istiqamətində də yeni təşəbbüslərlə çıxış etməsinin alqışlandığını və çox müsbət qiymətləndirildiyini dedi. Təşkilatın katibliyinin strukturunun yenilənməsinə, ştat vahidinin artırılmasına və quruma göstərilən maliyyə dəstəyinə görə Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirdi.

Dövlətimizin başçısı Azərbaycanın xarici siyasətinin ən prioritet istiqamətlərindən birinin Türk dünyası olduğunu qeyd etdi və Azərbaycan Milli Məclisində andıçma mərasimində çıxışı zamanı Türk dünyasının bizim ailəmiz olması barədə bəyanatını bir

daha xatırladı.

Prezident İlham Əliyev təşkilata üzv dövlətlərin dövlət və hökumət başçıları ilə təşkilatın gündəliyində duran məsələlərlə bağlı ətraflı müzakirələr aparacağına və bu Zirvə görüşünün təşkilat çərçivəsində tərəfdaşlığın daha da dərinləşməsinə xidmət edəcəyinə əminliyini bildirdi, qeyri-rəsmi Zirvə toplantısının müntəzəm xarakter daşıyacağına ümidvar olduğunu dedi. Dövlətimizin başçısı Naxçıvan Sazişinin imzalanmasından etibarən Türk Dövlətləri Təşkilatının uğurlu inkişaf yolu keçdiyini və hazırda onun dünyada böyük nüfuzla malik beynəlxalq təşkilatlardan biri olduğunu vurğuladı. Azərbaycan Prezidenti dövlət və hökumət başçılarının iştirakı ilə imzalanacaq Qarabağ Bəyannaməsinin tarixi xarakter daşdığını və bunun əməkdaşlığımızın müxtəlif sahələrdə inkişafına ciddi təkan verəcəyinə əminliyini bildirdi.

Baş katib COP29 münasibətilə dövlətimizin başçısına bir daha təbriklərini çatdırdı. Təbriklərə görə minnətdarlığını bildiren Prezident İlham Əliyev COP29 çərçivəsində Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv ölkələrin iqlim dəyişikliyi məsələlərinə dair müxtəlif təşəbbüslərlə çıxış etməsinin və birgə tədbirlərin keçirilməsinin önəminə toxundu.

Prezident İlham Əliyev Şuşada Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidentini qəbul edib

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev iyulun 5-də Şuşada Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Ersin Tatarı qəbul edib.

Dövlətimizin başçısı Ersin Tatar ilə Bakıda və digər beynəlxalq tədbirlər çərçivəsində keçirdiyi görüşləri məmnunluqla xatırladı. Söhbət zamanı nəqliyyat, əlaqələr və iqlim fəaliyyəti vasitəsilə dayanıqlı gələcəyin qurulması mövzusunda keçiriləcək qeyri-rəsmi Zirvə toplantısının Türk Dövlətləri Təşkilatının gündəliyində duran məsələlərin dövlət və hökumət başçıları səviyyəsində müzakirəsi və

reallaşdırılması baxımından əhəmiyyəti qeyd olundu. Bu tədbirin müntəzəm xarakter alacağına ümidvarlıq bildirildi, onun Türk dünyasının inkişafına, birliyinə xidmət edəcəyi vurğulandı.

Azərbaycan Prezidenti ilə görüşlərini məmnunluqla xatırlayan Ersin Tatar Türk Dövlətləri Təşkilatının Şuşa şəhərində keçiriləcək qeyri-rəsmi Zirvə toplantısına dəvətə görə dövlətimizin başçısına təşəkkürünü bildirdi və ölkəmizə ikinci dəfə səfər etdiyini dedi. Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti imzalanacaq Qarabağ Bəyannaməsinin əhəmiyyətini qeyd etdi.

O, Prezident İlham Əliyevin Türk Dövlətləri Təşkilatının

rəsmi Zirvə toplantıları ilə bərabər, qeyri-rəsmi Zirvə toplantılarının keçirilməsi təşəbbüsünü yüksək qiymətləndirdi. Bunun müntəzəm xarakter alacağına, Türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın və tərəfdaşlığın daha da inkişafına əsaslı töhfə verəcəyinə əminliyini bildirdi.

Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti bu Zirvə toplantısının nəqliyyat, əlaqələr və iqlim fəaliyyəti kimi çox aktual məsələlərə həsr olunduğunu vurğuladı. Ersin Tatar 2022-ci ilin noyabrında Səmərqənddə keçirilmiş Türk Dövlətləri Təşkilatının Zirvə toplantısında Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin bu təşkilatda müşahidəçi statusunu almasından sonra əlaqələrin inkişafından məmnunluğunu bildirdi.

Göstərdiyi dəstəyə görə Prezident İlham Əliyevə təşəkkürünü ifadə edən Ersin Tatar vurğuladı ki, dəfələrlə o, öz bəyanatlarında da bu məsələləri qeyd edib və Azərbaycanın Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinə göstərdiyi həmrəyliyi, dostluğa, qardaşlığa və dəstəyə görə təşəkkürlərini bildirdi.

Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisində Şimali Kipr ilə dostluq qrupunun yaradılmasını vacib addım kimi dəyərləndirən Ersin Tatar Azərbaycan Mədəniyyəti Günlərinin ölkəsində keçirilməsini məmnunluqla qeyd etdi. Görüşdə qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

"Qardaşlıq və müttəfiqlik münasibətlərimiz uğurlu inkişaf edir"

Prezident İlham Əliyev Türkiyənin xarici işlər naziri Hakan Fidanı qəbul edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 5-də Şuşada Türkiyə Respublikasının xarici işlər naziri Hakan Fidanı qəbul edib. Söhbət zamanı bir neçə gün əvvəl Astanada dostluğun və qardaşlığın nümunəsi olan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şerif arasında keçirilən üçtərəfli görüş məmnunluqla xatırlandı, bundan sonra bu formatın davamlı olacağına əminlik ifadə edildi.

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla əldə edilmiş razılığa əsasən, Türkiyənin dövlət başçısının

Türkiyə-Niderland matçını izləmək üçün Almaniyaya səfər etməsi ilə əlaqədar Şuşada keçiriləcək Zirvə toplantısında qardaş Türkiyəni bu ölkənin vitse-prezidentinin təmsil edəcəyi vurğulandı.

Məhz Şuşa şəhərində 2021-ci ildə Azərbaycan ilə Türkiyə arasında müttəfiqlik əlaqələrimizin əsasını təşkil edən Şuşa Bəyannaməsinin imzalanmasının əhəmiyyəti vurğulandı.

Görüşdə ölkələrimiz arasında qardaşlıq, dostluq və müttəfiqlik münasibətlərinin bütün sahələrdə uğurlu inkişafından məmnunluqla ifadə olundu, Türk dünyasının birliyinin və həmrəyliyin önəminə toxunuldu. Söhbət zamanı Azərbaycan-Ermənistan və Türkiyə-Ermənistan münasibətləri də müzakirə edildi.

Azərbaycan, Özbəkistan və Qırğızıstan prezidentləri Şuşada olublar

Azərbaycan Respublikasının səfərdə olan Özbəkistan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev, ölkəmizdə Prezidenti Şavkat Mirziyoyev və Qırğız

Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov yaşayış kompleksində və Aşağı Gövhər Ağayev meydanında Şuşada 23 binadan ibarət birinci məscidində olub, Şuşa şəhərini gəziblər.

Türkiyə mediası: "Şuşa Zirvə görüşü Türk dünyasının birliyinin qətiyyətli nümayişidir"

Türk Dövlətləri Təşkilatına (TDT) üzv ölkələrin liderlərinin Şuşada keçiriləcək qeyri-rəsmi Zirvə görüşü türk dövlətlərinin əlaqələri daha da genişləndirməyə hazır olduğuna dair dünya ictimaiyyətinə veriləcək bir signaldır. AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə "TRT Haber" telekanalının Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtında keçiriləcək Zirvə görüşünə həsr olunmuş reportajında deyilir.

Telekanal "XXI əsrdə türk dövlətlərinin inkişafına ümumi yanaşmaları gücləndirəcək" ikigünlük tədbirin gündəliyinin əhəmiyyətinə diqqət yetirir.

Türkiyə Araşdırmalar Vəqfinin sədr müavini, dosent Enes Bayraklı Şuşanın işğalı dövrünü təkcə Azərbaycan üçün deyil, bütün Türk dünyası üçün dərin travma adlandırır.

"Azərbaycanın mədəniyyət paytaxtının azad edilməsi bütün türk dövlətləri üçün bayrama çevrildi. Bakı dünyaya nümayiş etdirdi ki, eger tarixi hüquqların bərpası kursu dəyişməz qalsa, ədalət mütləq zəfər çalacaq. Azərbaycanın tarixi torpaqlarının işğaldan azad edilməsi həm də zülm altında olan bütün xalqlar üçün örnəkdir", - deyər vəqfin sədr müavini vurğulayıb.

Bayraklı türk dövlətləri rəhbərlərinin Şuşaya toplaşaraq sıx əməkdaşlıq və inteqrasiya niyyətlərini nümayiş etdirəcəklərinə əminliyini ifadə edib.

Reportajda Bayburt Universitetinin Tarix fakültəsinin müəllimi, dosent Ramin Sadiq Şuşa şəhərinin Azərbaycan xalqı üçün tarixi əhəmiyyətinə diqqət çəkib. O deyib: "Şuşa Azərbaycan mədəniyyətinin rəmzidir, onun beşiyidir. Azərbaycanın Vətən müharibəsindəki Qələbəsi həm də Türk dünyasının birliyi üçün mühüm təkan oldu". Ekspert Qarabağın işğaldan azad edilməsindən sonrakı dövrdə türk dövlətlərinin öz aralarında çoxsaylı müqavilələr imzaladığını da xatırladı.

Eyni zamanda, TDT-ə üzv olan bir sıra ölkələr Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş torpaqlarının bərpa-

sına töhfə vermək qərarına gəliblər.

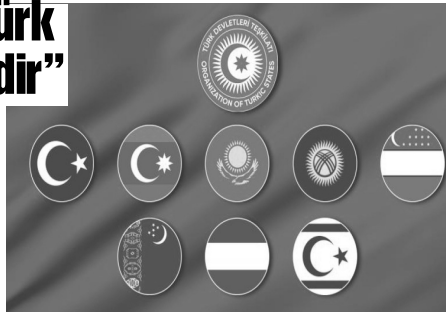
Ekspert Qazaxıstan və Özbəkistan tərəfindən

Azərbaycanın Füzuli rayonunda təhsil müəssisələrinin tikintisini, eləcə də Qırğızıstanın Ağdam rayonunda Ermənistanın işğalından azad edilmiş Xıdırli kəndində inşa edəcəyi orta məktəbin təməlinin qoyulması faktlarını buna nümunə göstərmiş. Onun sözlərinə görə, Şuşanın azad edilməsinin özü hərbi şücaət və peşəkərlilik nümunəsidir ki, bu da dünyanın bütün hərbi məktəblərində öyrənilməlidir.

R.Sadiq hesab edir ki, Azərbaycanda keçirilən TDT ölkələri liderlərinin qeyri-rəsmi Zirvə görüşü münasibətləri dondurmaq və ya uzatmaq istəyənlərə açıq mesaj verəcək. O, Şuşada keçiriləcək sammitin əhəmiyyətini artıran digər amilin Şimali Kipr Türk Respublikasının (ŞKTR) Prezidenti Ersin Tatarın da iştirakının olacağını qeyd edib.

Ekspert bildirib: "ŞKTR lideri rəsmi olaraq Zirvə görüşündə ilk dəfə iştirak edir. Kipr türkləri də Qarabağdakı azərbaycanlılar kimi etnik təmizləmə siyasəti ilə üzləşiblər. Ona görə də Şuşa sammiti onların hüquqlarının təmin olunması baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir". Bayburt Universitetinin müəllimi Bakının Lefkoşa ilə əlaqələrin inkişafı istiqamətində atdığı addımları da yüksək qiymətləndirib.

Telekanal diqqəti Şuşada keçiriləcək Zirvə görüşünün yekunlarına dair imzalanması planlaşdırılan əlamətdar Qarabağ Bəyannaməsinin əhəmiyyətinə də çəkib.

Strateji tərəfdaşlıq Çin-Azərbaycan münasibətlərinin inkişaf tarixində mühüm mərhələdir

"Çinin və Azərbaycanın dövlət başçıları Çin-Azərbaycan strateji tərəfdaşlığının qurulması haqqında Birgə Bəyannaməsi iki ölkənin münasibətlərinin inkişafı tarixində mühüm mərhələdir." Bunu Çin Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi xanım Mao Nin iyulun 5-də ənənəvi mətbuat konfransında deyib. Çin XİN-in rəsmisi bildirib ki, hər iki tərəf strateji tərəfdaşlıq münasibətlərini qarşılıqlı siyasi dəstəyin daha da gücləndirilməsi, əsas xətt kimi "Bir kəmə, bir yol"un keyfiyyətli tikintisi daxil olmaqla, hərtərəfli əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi, beynəlxalq məsələlərdə səmərəli əlaqələndirmənin həyata keçirilməsi, hər iki xalqın mənfəəti naminə Çin-Azərbaycan strateji tərəfdaşlığının sağlam və sabit inkişafı üçün başlanğıc nöqtəsi kimi qəbul edəcək.

Çin ilə Azərbaycan arasında diplomatik münasibətlərin 1992-ci ildə qurulduğunu diqqətə çatdıran Mao Nin bildirib ki, ÇXR Lideri Si Cinpinin də dediyi kimi, Çin-Azərbaycan münasibətləri 30 ildən çoxdur uğurla və davamlı inkişaf edir, iki ölkə arasında əməkdaşlıq səmərəli nəticələr verib və daha zəngin strateji məzmunə çatıb.

XİN-in rəsmisi vurğulayıb ki, xüsusilə son illər Sədr Si Cinpin Prezident Əliyevlə sıx əlaqə saxlayıb və Çin-Azərbaycan münasibətlərinə strateji əhəmiyyət verib. Hər iki tərəf suverenlik və ərazi bütövlüyü kimi ölkələrin əsas maraqlarına dair məsələlərdə bir-birini qətiyyətlə dəstəkləyir. İkitərəfli ticarətin həcmi təxminən bir milyon ABŞ dolları səviyyəsindən yüksələrək bir milyard dolları ötürüb. İki ölkə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı, Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirə (AQEM), BMT çərçivəsində sıx əlaqələrə və əməkdaşlığa malikdir. Bu xüsusda Çin-Azərbaycan münasibətlərinin keyfiyyətə yaxşılaşması təbii haldır.

"Şuşada keçirilən görüş inkişafa, birliyə, təhlükəsizliyə töhfədir"

“Şuşa şəhərində 5-6 iyul tarixində keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatının qeyri-rəsmi görüşü və görüşdə Azərbaycan, Qazaxıstan, Özbəkistan respublikalarının prezidentlərinin, Türkiyə və Macarıstanın hökumət başçılarının iştirakı türk dövlətlərinin gələcək inkişafı, birliyi və təhlükəsizliyi baxımından çox əhəmiyyətlidir”.

Bu sözləri SİA-ya verdiyi açıqlamasında Milli Məclisin Aqrar Siyasət Komitəsinin sədri, millət vəkili Tahir Rzayev deyib. Komitə sədri xüsusilə vurğulayıb ki, görüşdə dünyada baş verən hadisələrin, problemlərin, təbii fəlakətlərin, iqlim dəyişikliklərinin, müharibələr və qarşıdurmalar nəticəsində yaranan çətinliklərin gündəmə gətirilməsi, davamlı inkişaf və münasibətlərin möhkəmləndirilməsi üçün vacib olan məsələlərin müzakirəsi təbiidir. “Müzakirə edilən hər bir məsələ sözsüz ki, türk dövlətlərinin birliyi, xalqların rahat yaşaması üçün vacibdir. Çünki dünyada son illər müsəlmanlığa, türkçülüyə qarşı yanlış mövqə sərgilənir və türk dövlətlərinin qarşı-qarşıya qoyulmasına cəhdlər göstərilir. Belə bir dövrdə türk dövlətlərinin bir araya gəlməsi, özlərinin milli təhlükəsizliyinin təmin edilməsi üçün səyləri birləşdirmələri vacib şərtir və sevindiricidir ki, Türkiyə Prezidenti cənab Rəcəb Tayyib Ərdoğanın və Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin düşünülmüş siyasəti, fəaliyyəti nəticəsində artıq bu birliyin əsası qoyulmuş və əlaqələr ildən-ilə möhkəmlənir. Şuşa şəhərində keçirilən bu görüş də əlaqələrin möhkəmləndirilməsi və birliyin təmin olunmasına bir dəstək, gələcək inkişafa

bir töhfədir. Çünki türk dövlətləri özlərinin xoşbəxt gələcəklərini məhz bu birlikdə, əməkdaşlığın genişləndirilməsində, vacib olan məsələlərin bir yerdə həll edilməsində görürlər. Bu, nəinki türk dövlətlərinin özləri üçün, eləcə də bəşəriyyət üçün, insanlıq üçün vacibdir və türk dövlətlərinin birliyi dünyada sülhün, demokratiyanın, insan azadlığının təmin olunmasına yeni yollar açır.” - , deyə Tahir Rzayev bildirib.

bir töhfədir. Çünki türk dövlətləri özlərinin xoşbəxt gələcəklərini məhz bu birlikdə, əməkdaşlığın genişləndirilməsində, vacib olan məsələlərin bir yerdə həll edilməsində görürlər. Bu, nəinki türk dövlətlərinin özləri üçün, eləcə də bəşəriyyət üçün, insanlıq üçün vacibdir və türk dövlətlərinin birliyi dünyada sülhün, demokratiyanın, insan azadlığının təmin olunmasına yeni yollar açır.” - , deyə Tahir Rzayev bildirib.

İnam Hacıyev

MƏTLƏB
Metlebsalahov@mail.ru

Ərdoğan - Əsəd düşmənçiliyini kim bitirir?

Siyasət deyilən məhvumda “heç vaxt- heç vaxt” düsturu və prinsipi olmur. Peşəkar siyasətçi üçün real situasiyaya uyğun yol xəritəsi ən öndə gələn prinsipdir. Dövlət xadimi və siyasətçi məhfumu ona görə tam fərqlidir ki, dövlət xadimi zamanın, siyasətçi isə hər dəqiqənin hökmünə tabedir. Dünya siyasətində illərdə “düşmən” olanların, küsülü qalanların sonradan necə sıx dostluq etdiklərini yaşadığımız bu illərdə çox görmüşük. Bu proses bu gün də davam edir. Gündəmə düşən daha bir xəbər yenə diqqətləri Türkiyə və Suriya üzərinə yönəldib. 2010-cu ilə qədər sıx münasibətləri olan, amma neçə illərdir ki, qatı düşməne çevrilən Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Suriya lideri Bəşər Əsədin kin-küdurətləri deyəsən sona yaxınlaşır. Global siyasət meydanında baş verənlər Vladimir Putinin ən yaxın müttəfiqi sayılan B.Əsədin və sıx dostluq yaratdığı R.T.Ərdoğanın arasındakı gərginliyin də bu mərhələdə aradan qaldırılmasını qaçılmaz edir.

Bu proses qərbin Ukraynada Rusiyaya qarşı müharibəni və beynəlxalq diplomatiyada siyasi təzyiqləri şiddətləndirdiyi bir dövrdə baş verir. Qərb sanksiyaları və hücumlarına alternativ olaraq Rusiya prezidenti öz ətrafında daha güclü sədd çəkmək, aparıcı dövlətlərlə onların da maraqlarının nəzərə alınacağı yeni ittifaq qurmaq üçün səy göstərir. Xüsusilə son bir neçə ay ərzində Kreml sahibinin Çinə və Şimali Koreyaya olan səfərləri, iqtisadi və hərbi anlaşmaların imzalanması dediklərimizi tam şəkildə sübut edir. V.Putin üçün R.T.Ərdoğan həm də ona görə önəmli tərəfdaşdır ki, NATO-nun olduqca önəmli üzvü sayılan Türkiyə dövləti on illiklər boyu Qərbin ona qarşı apardığı ikili siyasətdən bezərək üzünü region ölkələri ilə sıx əməkdaşlığa və müstəqil siyasət kursuna yönəldib.

Xüsusilə qərbdəkilərə qarşı daha aqressiv siyasət yürüdən Hazırkı Türkiyə hakimiyyəti həm də bölgədə Rusiya ilə sıx təmas halındadır. Bu, əslində Ərdoğanın qərbdəkilərə bir cavab siyasətidir. “Bizə qarşı edilənlərə biz də belə cavab veririk” düsturu!

Bəs necə oldu ki, Türkiyə prezidenti bu yaxınlarda B.Əsədlə görüşmək təşəbbüsü ilə çıxış etdi? Əlbəttə bu iki liderin barışması təkə V.Putin amili ilə bağlı ola bilməz. Düşmənçiliyi bitirmək elə bu iki dövlət başçısının da maraqlarına görə baş verə bilər. Çünki Bəşər Əsəd hazırkı Türkiyə hakimiyyəti ilə, şəxsən Rəcəb Tayyib Ərdoğanla münasibətləri qaydaya salmaq ilk növbədə uzun müddət “nəfəs almaq”, regional və beynəlxalq mövqelərini hissədiləcək dərəcədə artırmaq, uzun illərdir Suriyanın daxilində ona qarşı formalaşmış silahlı müxalifət qruplaşmasını tamamilə zəiflətmək və həttə mükəmməl olduqca heçə endirmək şansı qazanır. Bu məqam, B.Əsəd rejimi üçün olduqca önəmli amildir. R.T.Ərdoğan isə Suriya ilə münasibətləri yoluna qoymaqla uzun onilliklərdə qarşı ölkənin əzab çəkdiyi PKK-nın bütün dayaqlarını yaxın Şərqdə tamamilə çökdürməyə çalışır. Nəzərə alsaq ki, ABŞ-ın birbaşa dəstəyi ilə PKK-nın törəməsi olan YPG terror qruplaşması Suriya və İraqda günün bu gün də Türkiyə üçün ciddi təhdid təşkil edir, onda dediyimiz faktın rəsmi Ankara üçün nə qədər önəmli olduğu gün kimi aydınlığa çıxır. Xüsusilə ABŞ və müttəfiqlərindən tutmuş Suriya və İrana qədər hər kəs bu ərazilərdəki terror qruplaşmalarından Türkiyəyə qarşı zaman-zaman təzyiqlər kimi yararlanırlar. Bunları “əridib” yoxa çıxartmaq Türkiyə hakimiyyəti üçün önəmli məsələdir. Bundan başqa, Türkiyə Suriya və İraqdan çıxarılan neftin ixracı barədə öz planlarını işə salmaq barədə də düşünür. Bu fakt, rəsmi Ankaranın iqtisadi planları arasında olduqca əhəmiyyətli qisimdir. Bunun baş verib - verməyəcəyini isə zaman göstərəcək. Amma Türkiyə Prezidentinin son bəyanatı Ankara və Dəməşq arasında sıx təmasların yaranacağına ciddi işarədir. Sitat: “Münasibətlərin yenidən qurulmaması üçün heç bir səbəb yoxdur. Çünki biz Suriya xalqı ilə qardaşlıq. Suriyanın daxili işlərinə qarışmaq kimi bir fikrimiz qəti yoxdur. əvvəllər də cənab Bəşər Əsədlə yaxın münasibətlərimiz olub, ailəçə görüşlərimiz olub. Sabah da “olmaz” deyə bir şey yoxdur. Hər şey yenə də olar.”

Görünən odur ki, Türkiyə və Suriya liderləri arasında ki düşmənçilik son finişə yaxınlaşır. Bunun Moskvada, yoxsa başqa bir yerdə baş verəcəyi isə hələ ki sirdir. əsas barışıqdır, onu da zaman göstərəcək.

“COP29-da dünyanın və Azərbaycanın ekoloji problemləri diqqətə çatdırılacaq”

“Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan Azərbaycan yaşıl enerji ilə bağlı da iddialı layihələrlə çıxış edir. Bütövlükdə, Azərbaycan hökuməti 2030-cu ilə qədər enerji tələbatının 30 faizini bərpa olunan mənbələr hesabına ödəməyi qarşısına məqsəd qoyub”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında millət vəkili Azər Kərimli deyib.

Deputat bildirib ki, bərpa olunan enerji iqlim məqsədlərinə nail olmaq üçün ən perspektivli həlli təklif edir: “Azərbaycan 2030-cu ilə qədər istixana qazı emissiyalarını 35%, 2050-ci ilə qədər isə 40% azaltmağı öhdəsinə götürüb. “Yaşıl” enerjinin istehsalı və dünya bazarına nəqli Azərbaycanın enerji siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. COP29-a ev sahibliyi etmək bütün dünyaya nümayiş etdirəcək ki, ölkənin əsas neft və qaz isteh-

salıcısı olmasına baxmayaraq, Azərbaycanın əsas gündəliyi yaşıl enerjidir. Yaşıl enerjinin yaradılması və yaşıl enerjinin dünya bazarlarına nəqli hazırda enerji siyasətimizdə prioritet məsələdir. Ölkəmiz sözügedən tədbirə ev sahibliyi etməklə ətraf mühitə verdiyi önəm, daha geniş mənada gələcək nəsillərə sağlam dünya ötürməyə qayğı göstərdiyini göstərir. Bu gün Azərbaycan da digər ölkələr kimi ekoloji problemlərdən

əziyyət çəkir. 30 ilə yaxın ərazilərimizin işğalı, minlərlə hektar meşələrin yandırılması və məhv edilməsi, işğal zamanı çaylarımızın, su anbarlarımızın çirklənməsi ümumi ekoloji vəziyyətə son dərəcə mənfi təsir göstərib. Azərbaycan Prezidenti ölkəmizin işğaldan azad edilmiş torpaqlarını Yaşıl Enerji Zonası elan edib. Məqsəd 2050-ci ilə qədər bu əraziləri “xalis sıfır emissiya” zonalarına çevirməkdir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycanın bütün bölgələrində, o cümlədən işğaldan azad edilmiş Kelbəcər və Ağdərə rayonlarında geotermal və günəş enerjisi ehtiyatları, Laçın, Qubadlı və Zəngilan rayonlarında su enerjisi mənbələri, Şuşa, Xocavənd və Cəbrayıl rayonlarında külək enerjisi, həmçinin Tərtərdə bioenerji ehtiyatları mövcuddur:

“Onların səmərəli istifadəsi nəticəsində ölkəmiz “yaşıl” enerjinin istehsalıcısı və istehlakçısına çevrilə bilər. Hazırda Xəzərin su ehtiyatları tədricən azalır. Bu həm ekoloji, həm də iqtisadi problemlər yaradır. Xəzərin geri çəkilməsi indiki kimi davam edərsə, məsələn, “Orta Dəhliz”də yerləşən ölkələr kommunikasiya layihələri ilə bağlı ciddi problemlərlə üzləşəcəklər. Çünki bu mühüm transmilli layihə Xəzər dənizindən keçir. Dənizin geri çəkilməsinin əsas səbəblərindən biri də Xəzər dənizinin əsas su mənbəyi olan Volqa çayında suyun azalmasıdır. Belə ki, COP29 çərçivəsində keçiriləcək tədbirlərdə həm dünyanın, həm də Azərbaycanın ekoloji problemləri diqqətə çatdırılacaq və müzakirə ediləcək. COP29 Azərbaycan və Qazaxıstandan Qara dəniz vasitəsilə Avropaya yaşıl enerji layihəsinin həyata keçirilməsini də sürətləndirə bilər”.

Ermənistan bulaşdığı çirkədən qurtulmağa cəhdlər edir. Əsla, özünü günahlandırmır, əksinə başqalarını filan işi görmədiyini üçün suçlayır. Təqdimat da bu olur ki, 44 günlük müharibəyə qədər ətrafında olan, tasma-sını tutan, Azərbaycan torpaqlarını işğal etməkdə hərtərəfli yardımlar edən ölkələr bu gün o mövqedə deyillər, onların günahı ucbatından Qarabağı itiriblər.

Amma cavabı da artıqlaması ilə alır. Rusiyanın XİN sözcüsü bir neçə dəfə Paşinyan da daxil olmaqla, Ermənistanın ən yüksək eşalonunda oturanlara müharibənin niyə uzduqlarını və kimlərin günahkar olduğunu açıq şəkildə bəyan edib. Ermənilər isə adətlərinə uyğun olaraq "günah keçisi"ni yenə kənarda axtarmağa başlayıblar və proses hələ də davam edir.

Azərbaycan Ermənistandan sülh tələb edir. Bəli yanlış duymadınız, erməniləri sülhə məhz məcbur edir. Prosesin tarixi də yeni deyil, düz 30 ildir ki, Azərbaycan bütün görüşlərdə Ermənistanı torpaqları geri qaytarmaq şərti ilə sülhə dəvət edirdi. "Maksimalist" ermənilər isə bunu qorxaqlıq kimi qəbul edib heç bir şərti qəbul etmirdilər. Həm hərbi meydanında, həm də diplomatiyada qələbə qazanan Azərbaycan bu gün də İrəvanı sülhə dəvət edir. Əzilmiş qonşusunu daha betər günə salmaq istəmir. Ermənistan isə bunun qarşılığında sülhdən yayınır, yeni şərtlər irəli sürür, gücü çatmayanda isə meydana qeyri-regional aktorları cəlb etməyə çalışır. Azərbaycanın isə bir şərti var, qonşularına olan ərazi iddiasını özündə etiva edən konstitusiyada dəyişiklik et və sülh müqaviləsini imzala.

Ermənistanın baş nazir isə bildirib ki, əsas problem təkəcə Konstitusiyada nə yazılması deyil, həm də onun necə qəbul edilməsidir. "Ermənistanın yeni Əsas Qanuna ehtiyacı var", Nikol Paşinyan ölkəsinin konstitusiya günü münasibətilə xalqa müraciətində deyib. Onun sözlərinə görə, konstitusiya ölkədə həyat qaydaları, hüquq və vəzifələr haqqında vətəndaşların kollektiv müqaviləsidir. O, konstitusiyadakı "suveren" sözünün Ermənistan xalqının təkəcə de-yure deyil, həm də 2018-ci il inqilabından sonra de-fakto suveren olmasına əsaslandığını vurğulayıb. "Mövcud konstitusiya vətəndaşlar arasında ciddi sosial-psixoloji gərginlik yaradır, bu gün Ermənistan vətəndaşları mövcud Konstitusiyanın cəmiyyətdə və dövlətdə həyat qaydaları ilə bağlı fikirlərini əks etdirməyinə inanmırlar hakim elitanın yaratdığı və həyata keçirdiyi sənəddir", - Paşinyan bildirib.

Onun sözlərinə görə, Ermənistana xalqın özünü hesab edəcəyi, dövlət və onunla münasibətlər haqqında fikirlərini əks etdirən yeni konstitusiya lazımdır: "Bizə xalqla - onun yaratıcısı ilə üzvi şəkildə bağlı olacaq yeni konstitusiya lazımdır". O, həmçinin qeyd edib ki, yeni konstitusiya məsələsi tez-tez spekulasiya predmetinə çevrilir. Buna baxmayaraq, baş nazir vurğulayıb ki, ölkədə institusional, psixoloji və fiziki sabitliyin möhkəmləndirilməsi istiqamətində işi davam etdirmək lazımdır. Baş nazir beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazidə azadlığı, firavanlığı, xoşbəxtliyi və təhlükəsizliyi təmin etmək üçün Ermənistan Respublikasını yaradan "real Ermənistan" xalqının maraqlarını diqqət mərkəzində saxlamağa çağırır.

Yada salmaq ki, Bakı dəfələrlə bəyan edib ki, İrəvanla sülh müqaviləsi bağlamaq yolunda əsas maneə Ermənistanın konstitusiyasında və digər qanunvericilik aktlarında Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının saxlanmasıdır. Ermənistan hakimiyyəti əmin edir ki, konstitusiyaya dəyişiklik planları Azərbaycanın tələbləri ilə bağlı deyil. Ermənistanın hazırkı konstitusiyası 1995-ci ildə qəbul edilib, 2005 və 2015-ci illərdə islahat edilib. 2015-ci ildə edilən düzəlişlərdən sonra ölkə yarı-prezident üsul-idarəsindən parlament idarəetmə formasına keçib.

Təbrik məktubunda qeyd edilib ki...

Azərbaycan və Ermənistan liderləri İlham Əliyev və Nikol Paşinyan amerikalı həmkarı Cozef Baydeni ABŞ-ın Müstəqillik Günü münasibətilə təbrik ediblər. Eyni zamanda,

hər iki tərəf Vaşinqtonun Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olunmasında mühüm rolunu vurğulayıb və Kapitolu ilə ikitərəfli münasibətləri dərinləşdirməyə hazır olduqlarını bildirdilər. Bu arada İrəvan Bakı ilə təkəcə ABŞ-a görə yox, həm də Türkiyə ilə yaxın əlaqə qurmağa görə rəqabət aparır. Üstəlik, zəif mövqeyinə görə Ermənistan üçün bu, daha vacibdir. Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan gürcü həmkarı İlya Darçiaşvili ilə birgə keçirdiyi brifinqdə İrəvanın Türkiyə ilə diplomatik əlaqələr qurmağa və Ermənistan-Türkiyə sərhədini açmağa hazır olduğunu bildirdi. "Ölkələr arasında sağlam dialoq artıq qurulub", - nazir əmin olduğunu bildirib. Maraqlıdır ki, iyunun 18-də Ermənistan və Türkiyə başçıları Nikol Paşinyan və Rəcəb Tayyib Ərdoğan telefon danışığında

Ermənistan və Türkiyə arasında münasibətlərin heç bir ilkin şərt olmadan tam nizamlanması ilə bağlı siyasi iradələrini vurğulayıblar. Ermənistan lideri bəyanatında belə deyib. Onlar həmçinin öz ölkələrinin xüsusi nümayəndələri səviyyəsində təmasları davam etdirmək barədə razılığa gəliblər, lakin o vaxtdan bəri heç bir görüş olmayıb.

Xatırladaq ki, 2021-ci ilin dekabrında İrəvan və Ankara münasibətlərinin normalaşdırılması üzrə danışıqlar üçün xüsusi nümayəndələr təyin ediblər. 2022-ci ilin iyulunda Vyanada müvafiq olaraq Ermənistan və Türkiyəyə səfər edən üçüncü ölkə vətəndaşlarının Ermənistan-Türkiyə quru sərhədini keçmək imkanlarının təmin edilməsi, habelə yüklərin birbaşa hava daşımalarının həyata keçirilməsi və bu istiqamətdə zəruri proseslərin başlanması barədə razılıq əldə olunub. Lakin məsələ hələ də həllini tapmayıb.

2023-cü ilin yanvarında Ankara İrəvana birbaşa hava yüklərinin daşınmasına qoyulan qadağanın aradan qaldırıldığını bildirdi. Eyni zamanda, həmin ilin yayında Ermənistanın İqtisadiyyat Nazirliyi bəyan edib ki, Türkiyə mallarının 99,9%-i Gürcüstandan keçməklə respublikaya quru, cəmi 0,01%-i isə hava yolu ilə çatdırılır. Eyni zamanda, Asiya İnkişaf Bankının fikrincə, Ermənistan-Türkiyə sərhədinin açılması Ermənistanın xarici ticarət kəsinin 30-50% azalmasına səbəb olacaq. 2023-cü ilin sonunda bu, 3,9 milyard dollara bərabər idi.

Ermənistan hakimiyyəti iddia edir ki, Türkiyə ilə münasibətləri Azərbaycanla

Ermənistandan "nala-mıxa" döymə siyasəti

münasibətdən asılı olmayaraq qururlar. Lakin Ankara dəfələrlə vurğulayıb ki, o, yaxınlaşmağa hazırdır, lakin bunu yalnız İrəvan Bakı ilə bütün məsələləri həll etdikdən sonra edəcək. Bunun fonunda Mirzoyan vurğulayıb ki, İrəvan bir ay ərzində Azərbaycanla sülh müqaviləsi bağlaya bilər, lakin qonşularından hələ ki, müsbət cavab yoxdur. Bu arada Azərbaycan prezidenti İlham Əliyev Kanadanın səfiri Kevin Hamiltona bildirib ki, Ermənistanla sülh sazişinin bağlanmasının əsas şərti Ermənistan Konstitusiyasının dəyişdirilməsidir. Ermənistanın Əsas Qanununun preambulasında Ermənistan və Dağlıq Qarabağın birləşməsinə tələb edən Müstəqillik Bəyannaməsinə istinad var. "Biz danışıqlar prosesində kifayət qədər sürətlə irəliləyirik. Düşünürəm ki, bir neçə ay ərzində

oxşar proses fonunda baş verməlidir. "Ermənistan konstitusiyasına gəlincə, o, hazırkı formada sülh müqaviləsinə yenidən baxılması üçün əsas ola bilər. Bu hüquqi boşluq aradan qaldırılmalıdır. Bunun üçün Əsas Qanunun preambulasından İstiqlal Bəyannaməsinə istinad silmək kifayətdir", - deyər Vəlizadə izah edib.

Belə ki, Ermənistan Azərbaycanla normal dialoq qurmağın mümkün olmadığını anlayaraq, Türkiyə ilə əlaqələr qurmaqla öz təhlükəsizliyini möhkəmləndirməyə çalışır. Bununla belə, Ankara və Bakı İrəvanla bağlı ortaq siyasət yürüdürlər.

Bu arada

Minsk Ermənistanı Belarusun faşist işğalçılarından azad edilməsinin 80 illiyi münasibətilə

biz sülh sazişinin mətnini, ən azı onun əsas prinsiplərini yekunlaşdırma biləcəyik. Biz əsas prinsiplər üzərində razılığa və onları ilkinləşdirə biləcəyik. Əsas mətn üzərində iş də davam edəcək, ancaq Ermənistan konstitusiyasına dəyişiklik edildikdən sonra", - İlham Əliyev vurğulayıb.

"İndiki mərhələdə Ermənistanla Türkiyə arasında belə bir münasibət yoxdur. İki ölkənin xüsusi nümayəndələri səviyyəsində dialoq formatı var. Onun çərçivəsində iki ölkə sərhədində yerləşən Ani körpüsünün yenidən qurulması, sərhədin üçüncü ölkə vətəndaşlarına açılması və diplomatik pasportlara malik vətəndaşların sərbəst gediş-gəlişi ilə bağlı razılışmalar əldə etmək mümkün olub. Amma Türkiyə Ermənistanın gündəmini Azərbaycandan ayıra bilmir, ona görə də növbəti addımı atmır. Ankara regiondakı rolunu ilə bağlı qərar verməlidir, çünki Bakı prizmasından İrəvanla münasibətlər qurmaq cəhdi müsbət heç nəyə gətirib çıxara bilməz", - Orbeli mərkəzinin eksperti Conni Melikyan bildirib. Eyni zamanda ekspert qeyd edib ki, sülh müqaviləsi imzalamıq üçün gətirdikcə daha çox yeni ilkin şərtlər irəli sürməsi guya Azərbaycanın əslində heç nə bağlamaq istəmədiyini sübut edir.

Öz növbəsində, politoloq İlqar Vəlizadə isə Bakı ilə Ankara arasında İrəvanla bağlı bütün məsələlərin qarşılıqlı razılışma əsasında həll edilməli olduğu barədə razılışmanın olduğunu qeyd edib. Xüsusən də Ermənistanla Türkiyə arasında yolların açılması Ermənistanla Azərbaycan arasında

bitilə keçiriləcək paradda iştirak etməyə dəvət edib, lakin subyektiv səbəblərdən bu ölkənin parad ekipajları gəlməyib. Bunu Belarus Təhlükəsizlik Şurasının katibi Aleksandr Volfoviç bildirib. Çərşənbə günü Minskə hərbi parad keçirilib və orada Belarus hərbiçilərindən əlavə Azərbaycan, Qazaxıstan, Kiyev, Qırğızıstan, Rusiya, Tacikistan və Özbəkistandan olan parad dəstələri iştirak edib. Paradı Minskə keçirilən MDB toplantısına gələn nümayəndə heyətləri də müşahidə ediblər.

"Ermənistan da dəvət olunub. Ancaq bəzi uzaqqörən, çox güman ki, subyektiv səbəblərə görə biz bu səbəblərin nə olduğunu başa düşürük, təəssüf ki, Ermənistan nümayəndə heyəti, erməni parad ekipajları paradda iştirak etmək üçün gəlməyiblər", - Volfoviç deyib. Eyni zamanda o, "erməni xalqının nümayəndələrinin Belarusun, Sovet İttifaqının azad edilməsində, Böyük Vətən müharibəsində iştirak etdiyi" faktına diqqət çəkib. Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan bildirib ki, Aleksandr Lukaşenko orada prezident olduğu müddətdə nə o, nə də başqa erməni rəsmi Belarusa səfər etməyəcək. Onun sözlərinə görə, Belarus prezidenti Qarabağda "Azərbaycanın qələbəsini dəstəklədiyini, inandığını, istədiyini" bəyan edib. Belarus Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Anatoli Qlaz bildirib ki, Belarus Ermənistanla münasibətləri pisləşdirmək niyyətində deyil.

V.VƏLİYEV

Reallıqların beynəlxalq müstəviyə çıxarılmasında VACİB PLATFORMA

İyulun 3-də öz işinə başlayan Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv ölkələrin Zirvə toplantısı bütün dünya ictimaiyyətinin diqqət mərkəzindədir. Xüsusən də Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin bu tədbirdə fəxri qonaq qismində iştirak etməsi maraqla qarşılanıb ki, bu da səbəbsiz deyil. Çünki Qazaxıstanın hazırda Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına sədrlik etməsi və Azərbaycan Prezidentinin şəxsən Qazaxıstan Prezidenti Tokayevin Tokayevin dəvəti ilə təşkilatın sammitində iştirak etməsi həqiqətən diqqətə layiqdir və ölkə rəhbərimizə olan dostluq münasibətinin, rəğbət, eləcə də inamın, etimadın bariz nümunəsi olaraq qəbul edilməkdədir.

Məqsəd üzv dövlətlər arasında qarşılıqlı etimad və mehriban qonşuluq münasibətlərini gücləndirməkdir

Xatırlatma üçün diqqətə çatdırmaq ki, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı məhz Şanxayda bir neçə ölkə, Qazaxıstan, Çin, Qırğızıstan, Rusiya, Özbəkistan və Tacikistan tərəfindən 2001-ci ildə təsis edilib. Təşkilatın əsas məqsədləri üzv dövlətlər arasında qarşılıqlı etimad və mehriban qonşuluq münasibətlərini gücləndirməkdir. Eyni zamanda həm sözügedən təşkilat siyasi, ticarət və iqtisadi sahələrdə, elm və texnologiya, mədəniyyət, təhsil, enerji, nəqliyyat, turizm, ətraf mühitin mühafizəsi və s. sahələrdə səmərəli əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi, eləcə də, regionda sülhə, təhlükəsizlik və sabitliyə nail olunması üçün səyləri birləşdirərək, yeni siyasi və iqtisadi beynəlxalq nizamın yaradıl-

ması üçün tədbirlər görür. Hazırda, Qazaxıstan, Çin, Rusiya, Qırğızıstan, Özbəkistan, Tacikistan, Pakistan, Hindistan, İran olmaqla, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına 9 üzv ölkə daxildir. Həmçinin, Əfqanıstan, Monqolustan, Belarus olmaqla, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatında 3 ölkə müşahidəçi dövlət statusuna malikdir və Azərbaycan, Türkiyə, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Bəhreyn, Ermənistan, Misir, Kamboca, Qətər, Küveyt, Maldiv adaları, Myanma, Nepal, Səudiyyə Ərəbistanı, Şri-Lanka olmaqla, sözügedən təşkilatın dia- loq üzrə 14 tərəfdaşı var.

Ölkəmizin Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə əməkdaşlığı yüksələn xətt üzrə inkişaf etməkdədir

Onu da nəzərə çatdırmaq ki, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının dia- loq üzrə tərəfdaşı statusunun

Azərbaycana verilməsi haqda 2016-cı ildə Pekində memorandum imzalanıb. Eyni zamanda onu da unutmamışıq ki, 2022-ci ildə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Səmərqənd sammitində cənab Prezident İlham Əliyev ilk dəfə fəxri qonaq qismində iştirak edib. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, ölkəmizin məhz Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı ilə əməkdaşlığı yüksələn xətt üzrə getdikcə inkişaf etməkdədir. Məsələ burasındadır ki, bu, Azərbaycanın beynəlxalq aləmdə nüfuzunun artması ilə yanaşı, eyni zamanda, ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə öz səsini və mövqeyini çatdırması üçün Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının mühüm platforma olması deməkdir. Prezident İlham Əliyevin yüksək səviyyəli görüşlərdə iştirakı, çıxışları, ölkəmizlə bağlı ən mühüm məsələlərin, prioritetlərin qlobal səviyyədə geniş ictimaiyyətə çatdırılması özü təsdiq edir ki, həmin təşkilat məhz reallıqların

global müstəvidə ortaya qoyulması üçün vacib bir platforma olaraq qəbul edilməkdədir.

Əməkdaşlıq məhz hər iki tərəfin qarşılıqlı maraqlarına xidmət edir

Əlbəttə ki, Azərbaycanla Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının əməkdaşlığının məhz hər iki tərəfin qarşılıqlı maraqlarına xidmət etdiyi, eləcə də iqtisadi tərəfdaşlıq, nəqliyyat əlaqələri, terrorizm, ekstremizm və separatizmlə mübarizə, regional təhlükəsizliyin və sabitliyin təmin edilməsi, sivilizasiyalararası dialoq kimi sahələri əhatə etməsi hər kəs üçün bəlli məsələdir. Məsələn, əvvəla, bu əməkdaşlıq, bir tərəfdən, ölkəmizin bütün dünya və regional güclərlə yaxşı münasibətlər saxlaması üçün strateji kursunu mükəmməl şəkildə nümayiş etdirməsi baxımından çox faydalıdır. Digər tərəfdən də Azərbaycanın hər hansı bir dövlətin hegemonluğunu inkar edən çoxqütblü dünya nizamının yaradılmasına sadiqliyini göstərən bir məqam olaraq olduqca əhəmiyyətlidir.

Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı dövlətləri üçün ölkəmizin

səviyyədə siyasət apardığını, beynəlxalq aktor olduğunu, dünyanın aparıcı dövlətlərinin Bakı ilə əməkdaşlığı gücləndirməkdə maraqlı olduğunu əlbəttə ki, sübut edir.

Görüşlər yüksək səviyyəli münasibətlərin, eləcə də qarşılıqlı etimadın yüksək səviyyəsinin göstəricisidir

Dünya ictimaiyyətinə məlumdur ki, məhz Astanaya səfəri çərçivəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev artıq Çin, Rusiya və Qazaxıstan liderləri ilə görüşüb. Bu isə əlbəttə ki, təqdirəlayiqdir. Çünki həmin görüşlər məhz yüksək səviyyəli münasibətlərin, eləcə də qarşılıqlı etimadın yüksək səviyyəsinin göstəricisi olaraq qəbul edilməkdədir. Eyni zamanda Astanada Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyev, Türkiyə Prezidenti cənan Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Pakistanın baş naziri cənab Məhəmməd Şahbaz Şərif arasında üçtərəfli görüşün baş tutması özü də qətiyyətlə diqqətdən yayınan deyil. Bütün dünya ictimaiyyəti bir sıra məqamları, xüsusən də ölkəmizin, Azərbaycanın artan nüfuzunu ardıcıl olaraq müşahidə etməkdədir. Həmin artan nüfuz isə

əhəmiyyəti daha da artır

Sözsüz ki, ölkəmizin Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı dövlətləri üçün əhəmiyyəti daha da artır. Azərbaycandan keçən "Şimal-Cənub" və "Şərq-Qərb" nəhəng nəqliyyat layihələrinin həyata keçirilməsinə gözləntilərin artması ilə sözügedən təşkilata üzv dövlətlər buna daha çox əmin olublar. Orta Dəhlizin tərkib hissəsi olan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun Azərbaycanın investisiyaları ilə tikildiyini xatırlatmaq da gərəkdir. Bu layihələrdə mühüm yerə olmaq üçün ölkəmiz yaranan iqtisadi vəziyyət üçün infrastrukturunu özü yaratdı. Məhz bütün bunlara görə ölkəmizə, ölkə rəhbərimizə olan inam və etimad hər zaman artmaqdadır. Həm də unutmamaq lazımdır ki, COP29 kimi tanınan ən böyük ekoloji forumun ölkəmizdə keçiriləcəyi də xüsusi rol oynamaqdadır. Məhz Azərbaycanın COP29-a sədrliyi ölkəmizin qlobal

heç də səbəbsiz hesab olunma- mır. Hər kəs yaxşı bilir ki, ölkəmizin nüfuzunun artması məhz Azərbaycanın səmərəli xarici siya- sətinin, uğurlu çoxtərəfli və ikitərəfli diplomatiyası sayəsindədir. Artıq etiraf edilir ki, Azərbaycanın məhz Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının sammitində iştirakı ölkəmizin təkəcə Şərqlə Qərbi deyil, həm də Şimala Cənubu birləşdirən körpü rolunu oynadığı qəbul edilməkdədir və dövlət baş- çımızın bu sammitə fəxri qonaq qismində dəvət olunması və fəxri qonaq olaraq iştirakı ölkəmizin qlobal miqyasda getdikcə daha mühüm rol oynadığının sübutu ola- raq dəyərləndirilir. Deməli, cəsa- rətlə deyə bilərik ki, ölkəmiz üçün digərləri kimi məhz Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının sammiti də reallıqların beynəlxalq müstəvi- yə çıxarılması baxımından vacib platforma olaraq qiymətləndirilir.

İnam Hacıyev

Fransa bəşəriyyətin varlığına təhlükədir

Bu gün dünyanın müxtəlif bölgələrində baş verən müharibələr, vətəndaş qarşıdurmaları minlərlə insanın ölümünə, yaralanmasına, böyük şəhərlərin dağılmasına gətirib çıxarır. Təkcə Rusiya-Ukrayna müharibəsində 1 milyona yaxın insan həyatını itirib, 16 milyon ukraynalı isə ev eşiyini tərk edərək xarici ölkələrə qaçmağa məcbur olub. İsrail-HAMAS qarşıdurmasında 50 minə yaxın dinc uşaq öldürülüb ki, onların 37 mini uşaqlardır. Müharibələrin gətdikcə gərgin xarakter alması və daha geniş coğrafi əraziləri əhatə etməsi dünya müharibəsi ehtimallarını yaradır.

Daha doğrusu bəzi siyasi, hərbi ekspertlər üçüncü dünya müharibəsinin qaçılmaz olduğunu qeyd edirlər. Artıq Rusiya bir neçə istiqamət də nüvə təlimləri həyata keçirib və rəsmi Moskva ABŞ-ı və Avropanı atom bombasını işə salacağı ilə hədələməkdədir. Rusiyanın şəhərlərinin Ukrayna silahlı qüvvələri tərəfindən raket atəşinə tutması və çoxsaylı insan tələfatlarının baş verməsi Rusiyanı nəzər də tutduğu planın reallaşdıracağından xəbər verir. Çünki Rusiya heç vaxtla ərazilərinin intensiv şəkildə bombalanmasını və dağıntıların, insan tələfatlarının olmasını həzm edə bilməyəcək. Təbii ki, üçüncü dünya müharibəsinin baş verməsi və nüvə silahının işə düşməsi bəşəriyyətin sonu ola bilər. Bunu dünyanın aparıcı dövlətləri bilsələr də vəziyyətin stabilləşdirilməsi üçün lazımı addımlar atmırlar. Əksinə ABŞ və Avropanın İsrail-HAMAS müharibəsində birincinin yanında yer almaları vəziyyətin gərginləşməsinə xidmət edən amillərdəndir. Xüsusilə də, Fransa prezidenti Makronun seçki məğlubiyyətini xarici diplomatiya vasitəsi ilə ört basdır etmək üçün fəallıq göstərməsi vəziyyətin ağırlığından xəbər verir. E.Makron vaxtilə "İslam dövləti" terror təşkilatına qarşı yaradılmış beynəlxalq koalisiya çərçivəsində HAMAS-a qarşı mübarizəyə başlamağı təklif edib. Hansı formada? Şübhə yoxdur ki, Liviyaya, İraqa və Suriyaya qarşı təşkil olunan koalisiya forması düşünülür. Belə hal yaranarsa müharibə ocağının genişlənməyi və daha amansız xarakter alacağı şübhəlidir. Rusiya, Çin və müsəlman ölkələrinin Makronun iddialarına qarşı sərt təkpi göstərmələri və belə bir birləşmənin yaradılması istəyini tənqid etmələri qeyd olunanlara misal ola bilər. Müharibə isə dayanmayacaq. Çünki, bundan əvvəl ABŞ prezidenti Bayden də Yaxın Şərqdəki hadisələri şərh edərkən bildirib ki, "hələ müharibəni dayandırmamaq vaxtı deyil". ABŞ, Fransa və ümumilikdə Qərbin yanaşması bölgədə sülhü bərpa etmək, hər iki tərəfdən minlərlə insanın ölümünə səbəb

olan qanlı döyüşləri dayandıрмаq yox, müharibəni daha da alovlandırmağa yönəlib.

Fransa hakimiyyəti qan tökməyə meyillidir

Fransa açıq şəkildə müstəmləkə siyasəti aparan və terroru dəstəkləyən, maliyyələşdirən dövlətlər sırasında yer alır. Bu baxımdan belə bir dövlət dünyada sülhə və təhlükəsizliyə heç bir halda tövfiqə verə bilməz. Makron hakimiyyətinin bir sıra

ada dövlətlərində vandalizm siyasəti həyata keçirməsi bu ölkə rəhbərliyinin qatı müstəmləkə siyasəti apardığını göstərir. Yeni Kaledoniya da insanların azadlıq uğurunda savaşı aparmasını Fransa hakimiyyəti vəhşilik törətməklə cavab verir. Nəticə də onlarla insan həyatını itirib, yüzlərlə ölkə vətəndaşı isə yaralanıb. Sülhpərvər siyasətə üstünlük verməklə əzizlən, hüquqları tapdanan xalqların yanında olan Azərbaycan bu dəfə də kanakların yanında olduğunu nümayiş etdirir. Ona görə də, Yeni Kaledoniya xalqı ölkəmizin Prezidenti Cənab İlham Əliyevə öz təşəkkürünü bildirirlər. Sosialist və milli KANAK azadlığı cəbhəsinin BMT-dəki nümayəndəsi Xanım Maqalé Tinqal çıxışında Yeni Kaledoniya xalqı adından Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə bəyanatına görə təşəkkür edib: "Bu, çox güclü və çox doğru bəyanat idi. Fransa çox ikiüzlüdür. Azərbaycan Prezidentinə bizim vəziyyətimizlə bağlı bəyanatına görə təşəkkür edirik. Biz bu gün Yeni Kaledoniyada çox böyük problemlərlə üzləşirik. Yeni Kaledoniyanın müstəqilliyi ilə bağlı 2021-ci ilin 12 dekabrında keçirilmiş referendum pandemiyə dövründə təsadüf etdi. Ona görə də biz bunun təxirə salınmasını istədik. Lakin Fransa referendumu saxladı, nəticədə Yeni Kaledoniya əhalisinin 57 faizi referendumda iştirak edə bilmədi. Fransanın bu referendumu saxlaması ikiüzlülükdür. Biz öz hüquqlarımız uğrunda mübarizə aparacağıq. Ona görə də bu məsələni Beynəlxalq Ədalət

Məhkəməsinə qaldıracağıq". Bu qan tökməyə, insanları əsarət altında saxlama meyilli Fransa hakimiyyəti əlaltısı Ermənistan vasitəsi Azərbaycan torpaqlarında soxulmağa cəhdlər göstərmişdir. Lakin demir yumuruq Ermənistanın başını əzdiyi kimi Fransanın məkrli niyyətini də alt-üst etdi. Ermənistanın acınacaqlı şəkildə məğlubiyyətə uğradılmasından sonra da Fransa öz "bacı"sına

Zəngəzur dəhlizi açılmalı, sülh müqaviləsi imzalanmalı, Qərbin, xüsusilə də Fransanın regiona olan əsassız müdaxilələrinə qarşı etiraz edilməklə, imtina edilməlidir. Ermənistanın acınacaqlı məğlubiyyəti ilə başa çatan 44 günlük Vətən Müharibəsindən sonra Ermənistan Milli Təhlükəsizlik Xidmətinin keçmiş direktoru Davit Şahnazaryan bildirib ki, Fransa Ermənistan PUA-lara qarşı mübarizə sistemləri göndərmək təklif edib, ancaq Paşinyan qəbul etməyib. Görünür müttəfiqi hesab olunan Rusiyanı özündən incik sala biləcəyindən ehtiyat edib. Çünki, o zaman Ermənistan hakimiyyəti indiki kimi Rusiya ilə münasibətləri qarşıdurma səviyyəsində deyildi. Paşinyan rejimi müharibənin ilkin mərhələsində Rusiyaya olan ümidlərini tam şəkildə üzüməmişdir. Yeni xəyal edirdi ki, tarixin müxtəlif dövrlərində olduğu kimi bu dəfə də Rusiya bütün vasitələrlə onlara Azərbaycana qarşı müharibədə yardımçı olacaq. Lakin Rusiya və digər Ermənistanı dəstək verməyi düşünən dövlətlər və qüvvələr Azərbaycanın sərt münasibəti ilə üzlaşa biləcəklərindən ehtiyat etdiklərindən açıq şəkildə Ermənistanı kömək etməkdən imtina etdilər. Nəticə də 2020-ci il noyabrın 10-da Ermənistan təslim olmaq haqqında sənədi imzalaması məcbur oldu. Məhz Ermənistanın ağ bayraq qaldırmasından sonra Fransa daha geniş və əhatəli şəkildə Ermənistanı siyasi və hərbi dəstəyini artırmağa başladı. Bununla geosiyasi, geostrateji maraqları fonunda Cənubi Qafqazda mövcudluğunu təmin etməyə ümid bəsləyir, digər tərəfdən isə Ermənistanı Avropa İttifaqının Qarabağ problemi üzərindən etdiyi yardımların qarşılığında bu maliyyə qaynaqlarını özünüküleşdirmək istəyir. Lakin Fransanın ümidləri puça çıxacağı şübhəlidir. Çünki, regionun lider dövləti olan Azərbaycan heç bir halda Fransanın və ya hansısa digər pozucu qüvvələrin bölgəyə daxil olmasına imkan verməz. Xatırlamaq yerinə düşərdi ki, Fransanın təkidi ilə Ermənistanı Avropa İttifaqının "sivil" missiyası heç nəyə nail ola bilmədi. Ermənistanın silah-texnika parkını yeniləməyə çalışması da nəticə verməyəcək. Nəticə etibararı ilə 2020-ci il noyabrın 10-da Azərbaycan qarşısında ağ bayraq qaldıran Ermənistan Fransa kimi dövlətlərin təsiri altında qalmaqda davam edəcəyi təqdirdə dövlətçiliyini itirməli olacaq.

Fransa səhv siyasətin qurbanı ola bilər

Araşdırmalara və proseslərə əsasən demək olar ki, Fransa Ermənistanın yanında olmaqla

ciddi yanlışlıqlara yol verir. Çünki, Ermənistan zəif və heç bir perspektivi olmayan dövlətdir. Azərbaycan isə regionun lider dövləti olmaqla yanaşı həm də dünya siyasətində yeri və rolu olan ölkədir. Avropanın enerji təhlükəsizliyində isə Azərbaycanın rolu əvəzsizdir. Bir məqamı vurğulamaq lazımdır ki, Azərbaycan-Fransa münasibətləri ermənipərəst Makron hakimiyyəte gələndə qədər müsbət axarda olub. Fransa 1992-ci il fevralın 21-də Azərbaycan ilə diplomatik münasibətlər qurub, həmin ilin martın 19-da isə Bakıda öz səfirliyini açıb. Fransa ilə Azərbaycanın diplomatik münasibətləri, dövlət və hökumət başçıları arasında yüksək səviyyəli qarşılıqlı səfərləri iki ölkə arasında münasibətlərin ildən-ildə güclənməsinə müsbət təsir göstərmişdir. 1993-cü ildə Ulu Öndərimiz Heydər Əliyev xarici ölkələrə ilk rəsmi səfərini məhz Fransadan başlamışdır. Azərbaycan-Fransa tərəfdaşlığı Prezident İlham Əliyevin 2003-cü ildən ölkəyə rəhbərlik etdiyi müddətdə daha da dərinləşmişdir. Prezident İlham Əliyev də ilk xarici və rəsmi səfərini Fransaya etdi. Bu cür siyasi gedişlər Azərbaycanın xarici siyasət kursunda Fransaya böyük önəm verildiyini göstərdi. Azərbaycan 2009-cu ildə daxil olduğu "Şərç Tərəfdaşlığı" proqramı çərçivəsində Avropa ilə fəal dialoq aparmağa başladı. 2014-cü ilin may və 2015-ci ilin aprelinde Bakıda rəsmi səfərlər edən Fransa Prezidenti Fransua Olland ilə Prezident İlham Əliyev arasında görüş səmimi və konstruktiv xarakter daşdı. Azərbaycan-Fransa münasibətləri sülh və təhlükəsizliyə xidmət etməklə yanaşı, iqtisadi tərəqqiyə də geniş imkanlar açır. Sözsüz ki, strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksələn bu əməkdaşlıq bütün sahələrdə yüksələn xətt üzrə inkişaf edir və gələcəkdə qarşılıqlı münasibətlərin yeni mərhələyə qədəm qoyacağı da şübhəsizdir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin 2018-ci ilin iyulunda Fransaya rəsmi səfəri səmərəli və məhsuldar oldu. Səfər zamanı 2,3 milyard dollarlıq sazişlər imzalandı. Həmçinin səfər çərçivəsində Fransanın 11 şirkətinin nümayəndələri ilə səmərəli işgüzar görüşlər keçirildi. Ölkələr arasında qeyri-neft sektorunda həyata keçirilən layihələr, Fransa şirkətlərinin Azərbaycanın özəl qurumları ilə işgüzar əlaqələri və digər amillər əməkdaşlıq sahəsində əhəmiyyət kəsb edir. İqtisadi sahədə əməkdaşlıq üçün böyük potensial mövcuddur və Azərbaycanda 50-dən artıq fransız şirkəti fəaliyyət göstərir. İqtisadi, siyasi, diplomatik uğurlar bundan sonra da davam edə bilər. Lakin ermənilərin böyük maddi və mənəvi dəstəyi ilə E. Makronun hakimiyyəte gəlməsi inkişaf etməkdə olan Fransa-Azərbaycan əlaqələrinin zərər görməsinə gətirib çıxartdı. Təbii ki, itirən tərəf Fransadır. Çünki dünyanın güc mərkəzlərindən biri olan Azərbaycanın dostlar Fransaya dəstək verənlərin sayından qat-qat çoxdur. Paris küçələrində Makron əleyhinə kütləvi aksiyaların keçirilməsi, Fransanın müstəmləkəsi olan dövlətlərdə azadlıq mübarizəsinin geniş vüsət alması Makronun yanlış xarici siyasətinin nəticəsidir. Əgər Makron rejimi səhv siyasətini dəyişməyəcəyi və Azərbaycandan üzaxlıq etməyəcəyi təqdirdə daha böyük fəlakətlərlə üzlaşacağı şübhəsizdir.

İLHAM ƏLİYEV

Bu gün artıq Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan bir-birinə yaxın dost və qardaş ölkələr kimi tarixə düşüb. Bu əlaqələrin mərkəzində dayanan isə xalqlarımızın bir-birinə sıx şəkildə bağlı olmaları. tarixi-dini köklər və qardaşlıq münasibətləridir. Tarixən möhkəm bağlılıqlar ölkələr arasında həqiqətən də qardaşlıq və dostluq münasibətlərinin inkişafına müsbət təsir göstərmişdir. Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan münasibətləri və strateji tərəfdaşlıq bu gün də yüksələn xətlə inkişaf etməkdədir. Ölkələr qarşılıqlı etimada və dəstəyə əsaslanan münasibətlərin inkişafına böyük əhəmiyyət verir. Ölkələrimiz beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində daim bir-birini dəstəkləyiblər və bu gün də belədir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Astanaya səfəri çərçivəsində dövlət başçımız, Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan və Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif arasında üçtərəfli görüş olub. Qeyd edək ki, bu günə qədər üç ölkənin parlament sədrləri, xarici işlər nazirləri, müdafiə nazirlikləri səviyyəsində bir sıra görüşlər, tədbirlər və təlimlər keçirilib. Üçtərəfli əməkdaşlıq platformaları beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərini rəhbər tutaraq, yalnız sülh, təhlükəsizlik sabitlik və tərəqqini təşviq edir. Söhbət zamanı Azərbaycan Prezidentinin, Türkiyə Prezidentinin və Pakistanın Baş nazirinin üçtərəfli formatda Zirvə görüşünün ilk dəfə keçirildiyi vurğulanaraq, onun tarixi əhəmiyyəti qeyd olunub və bu görüşlərin bundan sonra müstəqim xarakter daşıyacağına əminlik ifadə edilib. Azərbaycan, Pakistan və Türkiyə arasında parlamentlərin sədrləri, xarici işlər nazirləri səviyyəsində üçtərəfli formatların artıq mövcud olduğu və bu əsnada əvvəllər bir sıra görüşlərin keçirildiyi diqqətə çatdırılıb.

TÜRKİYƏ PREZİDENTİNDƏN QARDAŞLIQ VƏ DOSTLUQ MESAJLARI

44 günlük Vətən müharibəsində qardaş Türkiyə və Pakistanın Azərbaycana göstərdiyi siyasi və mənəvi dəstək xüsusi vurğulanıb. 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Azərbaycana dost ölkələr onun haqq səsinə səs verdilər. Azərbaycan dostu ilə düşməni bir daha siyasi proseslərdə görmüş oldu. Hər zaman qardaş, dost ölkə olan Türkiyə və Pakistan 44 günlük müharibə dövründə Azərbaycanın yanında oldu, dostluq, birlik nümayiş etdirdi. "Biz Azərbaycanın yanındaıq. Hadisələrə müdaxilə edənlər öndə

bizi görəcəklər!", - söyləyən Türkiyə Cümhuriyyətinin Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan əsl qardaşlıq nümunəsi göstərdi. Bu müharibə günləri bir daha göstərdi ki, dövlətlərarası münasibətlər həqiqətən də dostluğa, qardaşlığa söykənir. İkinci Qarabağ mühari-

arasında əməkdaşlığın strateji əhəmiyyət kəsb edən sahələrini əhatə edir. Şuşa Bəyannaməsinin ən vacib tərəfləri iki dövlətin hərbi əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsi və ölkələrin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qarşı yarana biləcək təhlükəyə birgə müdafiəni nəzərdə tutan şərtləridir. Bu gün Azərbaycan-Türkiyə birliyi regiona

rindən biridir. Bakıda Pakistanın, İslamabada isə Azərbaycanın daimi nümayəndəliyi açılmışdır. Pakistan və Azərbaycan arasında ki əlaqələr siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik, mədəniyyət, müdafiə və digər sahələri əhatə edir. Hər iki ölkə bir-birinə sıx dostluq əlaqələri ilə bağlıdır. Hərbi, hərbi-texniki, hərbi-təhsil və digər sahələr-

Pakistan dostluğu əbədidir və sarsılmazdır. 27 sentyabrda ölkəmizdə Vətən müharibəsi başlayanda Pakistan xalqı Azərbaycana dəstək nümayiş etdirdi və bizim yanımızda olduqlarını nümayiş etdirdilər. Pakistan dövləti Azərbaycanın ədalətli mövqeyini bütün səviyyələrdə, o cümlədən beynəlxalq təşkilatlarda dəstəkləyib, ölkəmizə maddi və mənəvi dəstək olub. Təbii ki, bu münasibət dövlətlərimiz arasında əlaqələrin inkişafından, dostluq və səmimi qardaşlıq münasibətlərinin qaynaqlanır.

DOST ÖLKƏLƏRİN YENİ İSTİQAMƏTLƏRDƏ STRATEJİ TƏRƏFDASLIQ ƏLAQƏLƏRİ

44 günlük Vətən müharibəsində qardaş Türkiyə ilə birlikdə Pakistanın Azərbaycanın yanında olması Azərbaycan-Türkiyə-Pakistan qardaşlığını bütün dünyaya nümayiş etdirdi. İşğaldan azad olunan ərazilərdə Azərbaycanla yanaşı, Türkiyə və Pakistan bayraqlarının olması təəccüblü deyil. Görüşdə hər iki dövlətin Azərbaycan xalqı və dövləti tərəfindən yüksək qiymətləndirildiyi qeyd olunub. Ölkələrimiz arasındakı siyasi əlaqələrin ruhuna uyğun olaraq üçtərəfli formatda iqtisadi-ticarəti əlaqələrin, innovasiyalar, energetika, kənd təsərrüfatı, təhsil, humanitar və digər sahələrdə əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinin perspektivləri ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb. İqtisadi-ticarəti əlaqələrin hazırda artan dinamika-sı müsbət hal kimi qeyd edilib, amma bunun ölkələrimizin potensialına tam şəkildə uyğunlaşdırılmasının vacibliyi vurğulanıb. Orta Dəhlizdə Pakistanın da iştirakı qeyd edilib və bunun ölkələrimiz arasında iqtisadi-ticarəti əlaqələrin təşviqinə töhfə verəcəyi diqqətə çəkilib.

Görüşdə müdafiə və müdafiə sənayesi sahələrində əməkdaşlıq məsələlərinə də toxunulub, 2021-ci ildə üç ölkənin xüsusi təyinatlılarının iştirakı ilə "Üç qardaş" şüarı altında keçirilən təlimlərin əhəmiyyəti vurğulanıb və üç ölkənin Silahlı Qüvvələri tərəfindən birgə təlimlərin bundan sonra da müstəqim qaydada keçirilməsi təklif edilib. Təklif məmnunluqla qəbul olunub. Müdafiə sənayesi sahəsində də üç ölkənin birgə istehsalının təşkil edilməsi məsələsi vurğulanıb. Qeyd edək ki, paytaxt Bakıda keçirilən Azərbaycan, Türkiyə və Pakistanın xüsusi təyinatlı qüvvələrinin nümayəndələrinin iştirakı ilə "Üç qardaş – 2021" beynəlxalq təlimi də bu dostluğunu təzahürü idi. Təlimin əsas məqsədi döyüş əməliyyatlarının aparılması zamanı dost və tərəfdaş ölkələrin xüsusi təyinatlı bölmələrinin qarşılıqlı fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi, sülh və müharibə dövründə əməliyyatlara hazırlanması, bilik və təcrübə mübadiləsinin aparılmasıdır.

Əlbəttə ki, Astanada liderlər səviyyəsində keçirilmiş bu görüş üç ölkə arasında münasibətlərin yeni səviyyəyə yüksəlməsi, eləcə də, üçtərəfli əməkdaşlıq platformasının daha da güclənməsinə öz sözünü deyəcəkdir. Dost ölkələrin yeni istiqamətlərdə strateji tərəfdaşlıq əlaqələrinin genişlənməsinə təkan olacaqdır.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Azərbaycan, Türkiyə və Pakistan: üçtərəfli əməkdaşlıq platforması

bəsi zamanı Türkiyə tərəfindən göstərilən dəstək hər kəsin sevincinə səbəb oldu. Heç kəsə sirr deyil ki, Türkiyə Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həlli işində daim Azərbaycana böyük dəstək göstərdi.

Vətən müharibəsində qələbəmizdən sonra Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın ölkəmizə səfərləri qardaşlıq, dostluq mesajının daha bir təzahürüdür. Azərbaycan Prezident İlham Əliyev çıxışlarının birində vurğulduğu kimi, "Biz birləşdirən bir çox amillər var, ilk növbədə, tarix, mədəniyyət, ortaq etnik köklər, dilimiz, dinimiz, milli dəyərlərimiz, milli maraqlarımız, xalqlarımızın qardaşlığı bu birliyi təmin edib. Bu gün biz dünya miqyasında, dünya çapında nadir əməkdaşlıq, iş birliyi, müttəfiqlik nümunəsi göstəririk".

Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması Azərbaycanın müstəqillik tarixinə əbədi həkk olundu və Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərində keyfiyyətə yeni bir dövrün başlanğıcını qoydu. Şuşa Bəyannaməsində iki ölkənin siyasi, iqtisadi, mədəni, humanitar, səhiyyə, təhsil, sosial, gənclər və idman sahələrindəki imkanlarının və potensiallarının birləşdirilməsi, həmçinin beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə uyğun olaraq global və regional sülh, sabitlik və təhlükəsizliyin təmin olunmasında birgə səylərin davam etdirilməsi razılaşdırılıb. Bu mühüm tarixi sənəd ölkələrimiz arasında dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin tentənəsi oldu və dövlətlər

yeni bir güc gətirib. Azərbaycan ilə Türkiyə Respublikası arasında imzalanmış hərbi sahədə əməkdaşlıq haqqında sazişə əsasən təşkil olunan "Qardaş yumruğu" birgə təlimləri bir daha bütün dünyaya göstərir ki, bu birlik sarsılmaz və əbəddir. Azərbaycanın dövlət sərhədləri, ərazi bütövlüyü toxunulmazdır. Dostluq və qardaşlığa söykənən Azərbaycan Türkiyə münasibətləri bu gün daha yüksək bir mərhələdədir.

QARŞILIQLI ETİMDİN TƏZAHÜRÜ

Pakistan da öz qardaş münasibətini əməli ilə ifadə etdi. Azərbaycanın suverenliyini ilk tanıyan ölkələrdən biri kimi Vətən müharibəsi zamanı Azərbaycanın haqlı mövqeyini müdafiə etdi.

Müasir dünyamızda dövlətlər arasında münasibətlərin yaranması, əməkdaşlığın möhkəmlənməsi, dünya birliyinin inkişafı sahəsində məqsədlərə birgə nail olması əsas məsələlərdən biri olaraq diqqətdədir. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində ölkəmizlə dünya dövlətləri arasında münasibətlər daha da sıxlaşır, iqtisadi, mədəni, siyasi münasibətlər müstəvisində uğurlar əldə olunur. Dünyanın bir çox ölkələri ilə yanaşı, Azərbaycanla Pakistan arasında əlaqələr də yüksələn bir xətlə inkişafdadır. Pakistan Azərbaycanın müstəqilliyini tanıyan, onunla diplomatik əlaqələr yaradan və Azərbaycanda səfirliyini açan ilk müsəlman dövlətlə-

də əməkdaşlıq xalqlar arasında ənənəvi dostluq və qarşılıqlı etimadın təzahürüdür.

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünə, terrorçuluğuna, mülki insanlara qarşı hücumlarına Pakistan hər zaman mövqeyini bildirdi. Pakistan Senatının Xarici Əlaqələr Komitəsi Azərbaycana dəstəyini möhkəmləndirmək üçün Xocalı faciəsini genosid kimi tanıyıb. Vətən müharibəsində Pakistan Senati və Milli Assambleyası tərəfindən qətnələr qəbul edildi. Təbii ki, bu münasibət dövlətlərimiz arasında əlaqələrin inkişafından və səmimi qardaşlıq münasibətlərindən qaynaqlanır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev müharibənin ilk günlərindən Pakistanın ali rəhbərliyinin ərazi bütövlüyümüzün bərpasında Azərbaycana tam dəstəklərini ifadə etdiklərini bildirmişdir: "Bu, bizim əməkdaşlığımızın çox mühüm elementi və qardaşlıq əlaqələrimizin həqiqi nümayişidir. Pakistanın digər yüksək rütbəli rəsmiləri, parlament üzvləri və ictimai xadimlər Ermənistan ordusunun tam məğlubiyəti və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası ilə nəticələnmiş 44 günlük müharibə ərzində bizi dəstəklədilər".

Pakistan həmişə Azərbaycanın yanındadır və Azərbaycana qardaş və dost ölkədir və bu münasibət qarşılıqlıdır. Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüz və təxribatları, günahsız insanlara qarşı hücumları Pakistan xalqı, dövləti tərəfindən daim pislənmişdi. Azərbaycan-

Regionda, dünyada Azərbaycanla bağlı baş verənlər, böyük siyasi güclərin ölkəmizə münasibəti, Cənubi Qafqazın əsas söz sahibi olan Azərbaycanla əməkdaşlığa böyük önəm verilməsi ölkəmizlə münasibətlərin qurulmasında maraqlı olduqlarının təzahürüdür.

Mövcud münasibətlər Azərbaycanın dünya dövlətləri ilə siyasi, iqtisadi, humanitar sahələrdə, eləcə də beynəlxalq təşkilatlarla uğurlu əməkdaşlığına söykənir. Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının (ŞƏT) sədri statusunda Qazaxıstan Respublikasının Prezidenti Kasım-Jomart Tokayevin dəvəti ilə ŞƏT-in Zirvə toplantısında iştirak etmək üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iyulun 3-də Astanaya səfəri dövlət başçımızın beynəlxalq arenada olan nüfuzunun göstəricisidir. Azərbaycanın Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı kimi mötəbər qurumun Sammitində növbəti dəfə iştirakı dünyada qətiyyətli və uzaqgörən lider kimi böyük nüfuz qazanmış Prezident İlham Əliyev şəxsiyyətinə dərin hörmət və ehtiramın ifadəsidir. Azərbaycanın bu tədbirdə iştirakı, eyni zamanda, ölkəmizin Şərq ilə Qərb arasında bütün sahələrdə mühüm körpü rolunu oynamasına dələlət edir. Qeyd edək ki, bu, Prezident İlham Əliyevin Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Zirvə toplantısında ikinci iştirakıdır. Bundan əvvəl Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının sədri statusunda Özbəkistan Respublikasının Prezidenti Şavkat Mirziyoyevnin dəvəti ilə dövlətimizin başçısı təşkilatın 2022-ci il sentyabrın 16-da Özbəkistanın Səmərqənd şəhərində keçirilmiş Zirvə toplantısında iştirak etmişdir. Səfər çərçivəsində dövlət başçısı Rusiya, Qazaxıstan və digər ölkələrin prezidentləri ilə görüşləri keçirilib. Bu görüşlər Azərbaycan Prezidenti ilə təşkilata üzv dövlətlərin rəhbərləri arasında qarşılıqlı inam və etimada əsaslanan yüksək səviyyəli münasibətlərin göstəricisidir. Azərbaycan ilə Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı arasında əlaqələrin hərtərəfli inkişafı üçün böyük imkanlar var və ölkəmiz, eyni zamanda, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatına üzv dövlətlərlə də ikitərəfli qaydada çox sıx əlaqələrinə qurub.

AZƏRBAYCAN ŞƏT-DƏ DIALOQ TƏRƏFƏSİ STATUSUNA SAHİB DİR

Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı 2001-ci ildə Qazaxıstan, Çin, Qırğızıstan, Rusiya, Özbəkistan və Tacikistan tərəfindən Şanxayda təsis olunub. Təşkilatın əsas məqsədləri üzv dövlətlər arasında qarşılıqlı etimad və qonşuluq münasibətlərinin gücləndirilməsi, siyasət, ticarət və iqtisadiyyat, elm və texnologiya, mədəniyyət, o cümlədən təhsil, enerji, nəqliyyat, turizm, ətraf mühitin qorunması və digər sahələrdə effektiv əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsidir. Eyni zamanda regionda sülh, təhlükəsizlik və sabitliyin əldə edilməsi üçün birgə səylərin göstərilməsi, yeni siyasi və iqtisadi beynəlxalq düzənin yaradılması üçün addımların atılması müasir dövrün çağırışları olduğundan məqsəd olaraq daim diqqətdə saxlanılır.

Azərbaycan hazırda ŞƏT-də dialoq tərəfdaşı statusuna sahibdir. 2016-cı ildə Azərbaycan ilə ŞƏT arasında əməkdaşlıq sahələrini əks etdirən memorandum imzalanıb. ŞƏT ilə əməkdaşlıq istiqamətləri arasında təşkilatın ənənəvi prioritet sahələri olan və Azərbaycan üçün xüsusi əhəmiyyət kəsb edən terrorizm, ekstremizm və separatizm ilə mübarizə, regional təhlükəsizliyin və sabitliyin təminatı müəyyənləşdirilib. Həmçinin ölkəmi-

zin beynəlxalq müstəvidə mühüm rol oynadığı sivilizasiyalararası dialoq, multikulturalizm və toleranlığın təşviqi sahələri də diqqət mərkəzində olan məsələlərdəndir.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın ŞƏT-lə əməkdaşlığı uğurla davam edir. Xatırladaq ki, Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının Baş katibi Can Min bu ilin fevralında Bakıda Prezident İlham Əliyev tərəfindən qəbul edilərkən ölkəmizin ŞƏT-in fəal tərəfdaşlarından biri olduğunu və Azərbaycan ilə əlaqələrin

Azərbaycanla ŞƏT əməkdaşlığında yeni perspektivlər

hərtərəfli inkişafına əhəmiyyət verdiklərini bildirib. Azərbaycanın ŞƏT-ə üzv dövlətlər ilə də yüksək səviyyəli ikitərəfli münasibətlər qurması təşkilatla əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsinə öz töhfəsini verməklə yanaşı, Azərbaycanın regional güc kimi dəstək qazanmasını da şərtləndirir.

Belə ki, 2015-ci ildə ŞƏT-ə üzv dövlətlərinin başçıları Şurasının iclasında Azərbaycanla tərəfdaş statusu verilməsi ilə bağlı qərar qəbul edilib, Azərbaycan ilə əməkdaşlıq barədə məlumat 10 iyul 2015-ci il tarixində ŞƏT Dövlət Başçıları Şurasının iclasında Azərbaycan Respublikasına ŞƏT-də "dialoq üzrə tərəfdaş" statusunun verilməsi barədə qərar qəbul edilmişdir. 14 mart 2016-cı il tarixində Pekində ölkəmizlə ŞƏT arasında ümumi əməkdaşlıq istiqamətlərini nizamlayan "Azərbaycan Respublikasına ŞƏT-in "dialoq üzrə tərəfdaşı" statusunun verilməsi haqqında Memorandum" imzalanmışdır.

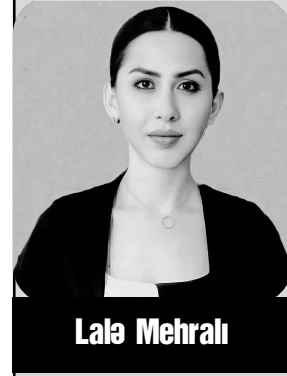
Onu da vurğulamaq yerinə düşər ki, Heydər Əliyev Fondu ŞƏT ilə əməkdaşlıq əlaqələrinin gücləndirilməsinə mühüm töhfə verir. Fondun təşkilatçılığı ilə ŞƏT-in Pekindəki mənzil-qərargahında 2018-ci ildə Azərbaycan mədəniyyəti günü, 2021-ci ildə isə dahi Azərbaycan şairi Nizami Gəncəvinin 880 illik yubileyi qeyd edilib və qərargahda Nizami Gəncəvinin büstü qoyulub. N.Gəncəvi Çin filosofu Konfutsidən sonra ŞƏT-in qərargahında büstü qoyulmuş ikinci tarixi şəxsiyyətdir.

Azərbaycan-ŞƏT əməkdaşlığı hər

iki tərəfin qarşılıqlı maraqlarına xidmət edir və iqtisadi tərəfdaşlıq, nəqliyyat əlaqələri, terrorizm, ekstremizm və separatizm ilə mübarizə, regional təhlükəsizliyin və sabitliyin təminatı, sivilizasiyalararası dialoqun təşviqi kimi sahələri əhatə edir. 2022-ci ildə isə ŞƏT-in Özbəkistanın Səmərqənd şəhərində keçirilmiş Zirvə Görüşündə Prezident İlham Əliyev fəxri qonaq qismində iştirak etmişdir.

DÜNYANIN APARICI ÖLKƏLƏRİNİN AZƏRBAYCANLA ƏMƏKDAŞLIĞA ARTAN MARAĞI

ŞƏT ilə əməkdaşlıq Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə səsinin eşidil-

Lale Mehrali

7 oğul istəyənlərin 1-cə qıza qəzəbi

Azərbaycan dünyaya gələn uşaqların cins nisbətində seçktiv aborta üstünlük verən dövlətlər arasında birinci yerdədir. Təsəvvür edirsiniz? Liderlik elədiyimiz siyahının dəhşətinə baxın! Əvvəl seçktiv aborta görə siyahıda liderlik Çinə məxsus idi və Azərbaycan ikinci yerdə idi. İndi vəziyyət əksinədir. Belə ki, hazırda Çində bu göstərici 100-110, bizdə 100-114 təşkil edir. Dünyaya gələn uşaqların cins nisbəti bioloji normaya uyğun olaraq 102-106-dır. Yəni heç bir xarici müdaxilə olmadığı təqdirdə doğulan hər 100 nəfər qız uşağına 102-106 oğlan uşağı düşür, bu təbiətin yaratdığı tarazlıqdır.

Cinsi ayrı-seçkilik dünyanın bütün ölkələrində həmişə müzakirə edilən və heç vaxt öz həllini tapmayan bir mövzudur. Valideynlər bəzən bilərəkdən, bəzən də bilməyərək övladları arasında fərq qoyur. Doğulacaq körpənin qız olacağını öyrənən bəzi valideynlər sevinməyə də, çoxları bu duruma sözün həqiqi mənasında kədərlənirlər. Çox təəssüf ki, bəzi halda bu vəziyyət abortla nəticələnir. Elə bu səbəbdəndir ki, statistik rəqəmlərdə balans fərqi açıq-aydın gözə çarpır. Cəmiyyətin oğlan sevdəsi gender balansını ciddi formada pozur.

Tələf edilən uşaqların ölkəmizdəki statistikasını çox acınacaqlı rəqəmlər ortaya qoyur. Statistik göstəricilərə görə, Azərbaycanda hər il 20 min uşaq abort edilir. Qeyri-rəsmi statistika isə bu rəqəmi 25-27 min arasında dəyişir. Çünki edilən hər abort rəsmi qeydə alınmır. Məlumat üçün qeyd edək ki, hazırda mövcud olan qanunvericiliyə əsasən, dövlət cinsi məlum olduqdan sonra abort etmək qadağandır, lakin bu məsələnin daha da ciddiləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Dövlət cinsini müəyyən etmək üçün ultrasəs müayinəsini qadağan olunub-olunmaması məsələsi seçktiv abortun qadağası kimi mübahisəli olaraq qalır.

Ölkəmizdə abort qanunla qadağan deyil, qadının abort olunarkən həyat yoldaşından yazılı icazə alınması məsələsi də qanunla dəstəklənir. Halbuki bir çox müsəlman ölkəsində, o cümlədən qonşu İranda qadağan olunan abort yalnız ananın həyatı təhlükədə olarsa həyata keçirilir, üstelik qadının həyat yoldaşı buna yazılı icazə verməlidir. O ki qaldı abortun ümumiyyətlə ölkəmizdə qadağan edilməsi məsələsinə, belə görünür ki, bu yaxın onillikdə belə mümkün olmayacaq. Milli Məclisin deputatları bunu cəmiyyətin belə qadağaya hələ hazır olmaması ilə əlaqələndirirlər. Amma zənnimcə qadağaya hazır olurlar, alışırırlar.

Hər il dünyada 55 milyon uşaq ana bətnindən doğranaraq xaric edilir. Onların 20 milyon qeyri-leqal abortlardır. Yeni küncdə-bucaqda, evdə, həyətdə, hansısa fəaliyyəti qadağan qadağan olunmuş həkimin çirkli otağında edilən abortlar. Edilən abortların əksəriyyəti dövlət 12-13 həftəliyində reallaşır. Bu körpənin cinsiyyətinin belli olduğu ərəfədir. Yəni daha açıq desəm, cinsinin qız olması körpənin yaşama şansını azaldır və bu da seçktiv abort statistikasını yüksəldir. Qeyri-leqal abortların hər il dünyada 70 mindən artıq qadının ölümünə səbəb olduğunu bildirdinizmi?

Çox şey demək olar, amma deməyəcəm. Qadınlarınızı incitməyin, gəlinlərinizi söyməyin sizə oğul övlad doğmadığı üçün. Bu onun "günahı" deyil, kişinin orqanizmindən qaynaqlanan nəticədir. İnsanın quruluşunu müəyyən edən 46 xromosomdan ikisi cinsiyyət xromosomudur. Bu iki xromosom kişidə XY, qadında isə XX kimi tanınır. Y xromosomu özündə kişilik, X xromosomu isə qadınliq genləri daşıyır. İnsanın əmələ gəlməsi kişi və qadınlıq bu xromosomların birinin birləşməsi ilə başlayır. Qadınlıq X xromosomu kişidəki X xromosomunu ehtiva edən spermatozoid ilə birləşsə, doğulan uşaq qız olur. Yox, əgər Y xromosomunu daşıyan spermatozoidlə birləşsə, uşaq oğlan doğulur. Qısası, uşağın cinsiyyətini müəyyən edən səbəb atadan gələn xromosomdur. Əgər ailənin oğlu yoxdursa və bunun üçün bir "günahkar" axtarılsa, bu "günahkar" atadır.

Gəlinə 7 oğul, bir qız doğmağı tələq etməyin, qızınızdan da tələb edəcəklər. Həyat yoldaşınızı qız doğduğuna görə günahlandırmayın, sizin bacınıza da eynisini edərler. Bu dünya bumeranqdır, hər şey dönür, dolaşır, ilk sahibini tapır – yaxşılıq da, pislik də, sevgi də, nifrət də. Qız uşaqlarınızı sevin, əzizləyin. Oğlan uşaqlarınızdan çox yox, elə onları sevdiniz qəder sevin. Seçməyin, ayırmayın, fərqləndirməyin, ikisini də eyni sevin, eyni formula, eyni tərkiblə sevin. Hər gün bir az da çirkinləşən dünyanın bur təmənnəsiz sevgiyə ehtiyacı var.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Evi tez-tez dəyişəndə ocaq olmur...

Ev nədir? Daş-kərpiclə tikilən, dörd divardan ibarət mənzildir. Lakin bu dörd divarın içərisində insanın başqa heç yerdə tapa bilməyəcəyi bir istilik var. Hara gedirsənə, get, o istilik səni geri çağırır. Bu divarların arasında bir rahatlıq var. Başqa heç yerdə tapa bilməyəcəyin rahatlıq.

Ev hər bir insanın sığındığı "yuvadır". Burada bir ailə də var. Bu ailə üzvlərinin hər biri üçün həmin dörd divarın arasından əziz, rahat bir məkan yoxdur. Oduq ki, səhər çıxıb, axşam evə tələsirsən. Hansı bir iş, gəzinti, alış-veriş üçün gedirsənə, dönəcəyin yer səni səsləyən evindir. Çünki səni orada isti ocağınla yanaşı, həm də ailən-həyat yoldaşın, övladların, onların şirin söhbəti, dörd divarın arasını dolduran şaqraq gülüşlər gözləyir. Bir-birinə sözüünü açıq ürəklə deyən, məsləhətləşən bir ailə. Bir evin içərisinə sığınan, onu doğma yuvası bilən bir ailə...

Evlərini tez-tez dəyişənlərə...

Müasir dövrümüzdə evini tez-tez dəyişən insanlarla qarşılaşıq. Onlar təbii ki, başqalarından fərqliyəni bunu etməyə imkanı olanlardır. Hansı ki, adamlar var ki, bir ömür çalışır, lakin kirayələrdən qurtula bilmir. Ailələr var ki, övladını ev səbəbindən evləndirə bilmir. Çünki nə ev ala bilmir, nə də torpaq alıb ev tikmək imkanı yoxdur. Lakin elələri də var ki, bəlkə də 5-10 evi var. Bu evləri isə tez-tez dəyişir. Başa düşüləndir ki, əksər insan yayı bağ evində, qışı başqa bir evində yaşayır. Söhbət bundan getmir. Yaylı-qışı ev dəyişənlər var ki, bəlkə də il ərzində onu bir neçə ünvanda axtarmalı olursan.

Belə insanlar bəlkə də bizim yazımızı oxusalar, deyərlər ki, birçün bu işə qarışmağınız qalmışdı. Özümüz bilirik, hansı evə köçürük, hansı evdə yaşayırıq. Lakin biz onların tez-tez köçməsinə əsla narahat deyilik. Sadəcə tez-tez köçməyin heç də yaxşı olmayan tərəflərindən danışmaq istəyirik. Baxmayaraq ki, köçmək heç də asan iş deyil, lakin bunu edən insanlar var, xüsusilə də kişilər. Bir evi alır, təmir etdirir, daha sonra başqa bir ev alır, o evə

köçür, köhnəni baha qiymətə kirayə verir. Beləliklə, bir neçə ev dəyişməklə həyatına davam edir. Bəs bu tez-tez köçmələrin nə ilə nəticələndiyi barədə necə, fikirləşirmi?

Ev düşərli və düşərsiz olur

Hər birimiz həyatımızda dəfələrlə evin düşərli və ya düşərsiz olması qənaətinə gəlmişik. Ev var ki, köçən bir gündən hiss edirsən ki, evin ruzi-bərəketi gündən-günə artır. Bu evdə tez-tez yeni, xoş hadisələr, xoşbəxt günlər yaşanır. Bütün bunlarla yanaşı, həm də evin yerləşmə səmti də var ki, evə günəşin düşməsinə şərtləndirir. Bu cür evlər daha gözəl evlər hesab edilir. Çünki atalar da deyir ki, günəş düşən evə həkim girməz.

Belə bir evi insan qoyub necə yenisinə köçə bilər? Lakin köçənlər var. Nəyə görə köçürlər? Daha çox pul qazanmaq üçün. Axı dövrümüzdə ev biznesi ilə məşğul olanlar sayəsində. Bəs yeni evdə köhnə evdə olduğu kimi, bütün işlər yaxşı gedirmi? Qonşular necə, buradakılar kimi səmimi ola bilmirmi?

Bütün bunlar haqqında danışacağıq. Lakin gəlin elə birinci köçdən danışaq. Etiraf edənlər çox olar ki, dünyada köçdən əziyyətli iş yoxdur. Kənardan nə qədər kömək olsa da, lakin ən zəhmətli iş evin qadınının üzərinə düşür. Yeni evi nizama salmaq, əşyaları yerləşdirmək, pal-paltarı dolaba yığmaq, qab-qacağın yerini müəyyən etmək günlərlə vaxt aparır. Belə isə tez-tez ev dəyişdirən kişilər görəsən qadınları düşünürmü? Yoxsa, həmin qadınları kişilərin bu evdəyişmə sevdasından çoxdan bezib, sadəcə səslərini çıxarırlar?

Evdəyişmədə ən çox zərbə alan uşaqlardır

Tez-tez evdəyişmədə ən çox sarsılan, əziyyət çəkən uşaqlardır. Valideynlər bu hobbi ilə uşaqlarına nə qədər psixoloji sarsıntı yaşatdıqlarının fərqinə varırmı? Bir neçə dəfə təsadüf etmişəm, yeni köçən ailələrin uşaqlarına. Onlar aylarla özlərinə gələ bilmirlər. Bir mühtdən başqa bir mühtə düşmək olduqca çətin olur. Axı onlar köhnə evlərində məhəllə uşaqlarını, dostlarını, sinif yoldaş-

larını qoyub gedirlər. Valideynlərinin pul qazanmaq həvəsi onları dostlarından, doğma mühtdən ayırır. Və beləliklə, həmin uşaqlar aylarla, bəzən ildən artıq zaman kəsiyində özlərinə gələ bilmirlər. Maraqlıdır, görəsən, valideynlər bunu hiss edirmi? Uşaqların düşdüyü vəziyyət onları narahat edirmi? Bəlkə də hiss edirlər, lakin gəlir əldə etməyin şirinliyi, "əşi, uşaqdır, uyğunlaşar", deyib keçməklə bitir.

Lakin bu tez-tez köçmələr uşaqlarımızın psixologiyası, sağlamlığı üçün təhlükəlidir. Bir sözlə, köçdə ən çox əziyyət çəkən uşaqlardır.

Qonşu həmişə yaxşı olmur

Gündəlik həyatımız üçün ən vacib şərtlərdən biri də qonşudur. Çünki qonşu yaxşı olmasa, insanın günü ah-vay ilə keçir. Baxmayaraq ki, şəhər yerlərində bir o qədər qonşuluq əlaqələri yoxdur, günlərlə qonşunu görəndə olmur. Lakin yaxşı qonşu ilə hər zaman qarşılaşmaq da olmur.

Məsələn, qonşular var ki, tullantıları evindən çıxarıb, aparıb atmaq əvəzinə, saatlarla, günlərlə qapısının ağızına qoyur. Sən də bununla qarşılaşdığın üçün narahat olursan. Deyirsən, yenə də mənəsi olmur. Qonşu var ki, yuxarıda elə bir həngamə çıxarıb ki, az qalır çilçiray yerindən qopub aşağı yuvarlansın. Gedib deyirsən, 1-2 saatdan sonra yenə həmin həmindir. Qonşu var ki, televizora elə səs verir ki, öz evində rahatlıq tapa bilmirsən. Qonşu var ki, evini kirayə verdiyi adamlar elə hərəkətlər edir ki, ta evindən köçəcək olursan.

Lakin qonşu da var ki, illərlə qonşu olursan, evindən nə bir artıq səs gəldiyini eşidir, nə onunla bir problem yaşayırsan. Hələ gət-gəlin də olur. Qarşıda bu münasibətlər qohumluq əlaqələrinə də çevrilir. Özünə yaxın dost, rəfiqə qazanırsan.

Beləliklə, qonşu münasibətləri heç də asan məsələ deyil. Oduq ki, yeni evə köçəndə hər kəs Allahdan özünə yaxşı qonşular arzulayır. Lakin bu arzular reallaşa da bilir, bunun əksinə də olur. Yaxşı qonşuları qoyub yeni evlərə köçmək isə ən ağılsız hərəkətdir. Dünyada hər şeyin maddiyyat olmadığını

Evi tez-tez dəyişəndə ocaq olmur...

düşünən zaman yaxşı qonşu anlayışı da çıxır ortaya. Belə olan halda isə, necə deyərlər, ağıllı adam yaxşı qonşunu qoyub heç yere getməz.

Deməli, evdəyişmədə ən əsas olan bir neçə məsələ-evin düşərli, düşərsiz olması, köçməyin çətinliyi, ev dəyişmənin uşaqlara vurduğu zərbələr və qonşuluq münasibətləri haqqında danışdıq. Elə köçün əsasını da bunlar təşkil edir. Və hər biri də ayrı-ayrılıqda vacib olan məsələdir. Belə isə tez-tez ev dəyişmək nə dərəcədə doğrudur? Bunun maddi tərəfini bir kənara qoyub, mənəvi tərəfini nəzərə alan varmı? Yoxsa, maddiyyat mənəviyyəti elə üstələyib ki, bu vacib amillərə nəzər salan yoxdur...

Bütün bunlarla yanaşı, daha vacib bir məsələdən də danışmaq yerinə düşər ki, biz evə həm də ocaq deyirik. Ev, bəli, yanar ocaqdır. Çünki orada nəfəs var. Qapısı hər gün açılır-örtülür. Bu evdə xatirələr, ötən xoş günlər var. Ona

görə də orada bir ocaq istisi də var ki, evimizə ocaq deməyə əsas verir. Lakin tez-tez dəyişilən evlərdə bu ocaq sanki yanır, sönmür. Necə ki, ocaq çirçirtlə yanır, ətrafa istilik saçır, bu zaman adama çox xoş gəlir. Eləcə də evin ocaq olmasını şərtləndirən amil onun uzunömürlüydür. İllər lazımdır ki, ev ocağa çevrilsin.

Biz nə edirik, ocaq şirin-şirin yanmağa, ətrafa xoş bir isti yaymağa başladığı anda əlimizə dirmiq, belə alıb onu dağıdır, çirçirtlə yanmasına imkan vermirik. Belə olanda isə nə evdən, nə də ocaqdan söhbət gedə bilər. Elə tez-tez köçməkdən bezən xanımlar da, dostlarından ayrı düşdüyü üçün əziyyət çəkən uşaqlar da həmin yeni-yanmayan, tüstüləyən ocaqda köçməyin tərəfdarı olan kişilərdən fərqli olaraq heç bir istilik tapa bilmirlər. Deməli, evləri ocağa çevrilə bilmir... Belə isə tez-tez ev dəyişməyin bir mənası varmı?..

Mətanət Məmmədova

da bütün əraziləri darmadağın etmişdir. Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin "Dəmir yumruq" əməliyyatı nəticəsində torpaqlarımız azad olundu, hərətə son qoyuldu. Qısa bir zamanda abadlıq-quruculuq işlərinə başlanıldı. Cənab Prezidentin bildirdiyi kimi, biz azad edilmiş bütün torpaqları bərpa edəcəyik və Zəngilan rayonu bu sahədə birinci rayondur ki, artıq keçmiş məcburi köçkünlər yaxın gələcəkdə oraya qayıdacaqlar. Nəhayət, həmin günə şahidlik etdik. Bildiyimiz kimi, birinci "Ağlı kənd" pilot layihəsi Zəngilanın 1-ci, 2-ci, 3-cü Ağalı kəndlərini əhatə etmiş oldu. Birinci pilot layihə Zəngilanın Ağalı kəndində həyata keçirildi.

"Zəngilan" tankeri: üçrəngli bayrağımız altında beynəlxalq sulara

Yeni reallıqlar yaratmış Azərbaycan regionun yeganə ölkəsidir ki, düşünülmüş daxili və xarici siyasəti ilə inkişaf edir, iqtisadi sistemini təkmilləşdirir, eləcə də regional təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində ardıcıl və sistemli xarakterli addımlar atır.

Ölkəmizdə aparılan müstəqil dövlət quruculuğu prosesində iqtisadi islahatların və inkişafın Azərbaycan modeli yaranıb. Bu model əsasında uğurla həyata keçirilən və yeni çarıqlarla zənginləşdirilən sosial-iqtisadi siyasətin nəticələri Azərbaycanın həm də beynəlxalq imicinin və dövlət müstəqilliyinin daha da möhkəmləndirilməsinə gətirib çıxarıb. Həyata keçirilən çoxtərəfli və balanslaşdırılmış xarici siyasətin məntiqi olaraq Azərbaycan regionun ən güclü və nüfuzlu dövlətinə çevrilib.

Təbii ki, ölkəmizdə reallaşan tədbirlər, həyata keçirilən islahatlar bütövlükdə Azərbaycanın iqtisadi sahədə dinamik inkişafının nəticəsidir. Hazırda Azərbaycan dünyada gedən müxtəlif geosiyasi böhranlara baxmayaraq, öz iqtisadiyyatını bu böhranın yaratdığı mənfi meyillərdən maksimum dərəcədə qoruya bilir. Bu gün hər bir sektorda, o cümlədən dəniz nəqliyyatı sahəsində ciddi inkişaf tempələri müşahidə olunur. Əlbəttə ki, bunun da əsasında Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən uğurlu iqtisadi siyasət dayanır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev iyulun 2-də "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin sifarişli ilə Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa olunan "Zəngilan" tankerinin istismara verilməsi mərasimində iştirak edib. Tankerə Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Ordumuz tərəfindən azad edilən əzəli və əbədi Azərbaycan torpağı Zəngilanın adı verilib. Qırx dörd günlük Vətən müharibəsindən sonra Zəngilanda Azərbaycan Bayrağını ucaldan Prezident İlham Əliyevin indi isə üçrəngli bayrağımız altında beynəlxalq sulara üzəcək "Zəngilan"

tankerinin istismara verilməsi mərasimində iştirakının çox böyük rəmzi mənası var.

BƏRPA OLUNAN TARIXİ ƏDALƏT

Azərbaycanın güclü və müasir ordusu 44 günlük Vətən müharibəsində düşməne gücsüz olduğunu və özge torpağında hökranlığının bir gün sona yetəcəyini göstərmiş oldu. Azərbaycan Ordusu qarşısında duran bütün vəzifələri uğurla həyata keçirərək, düşməne məğlubiyyəti yaşatdı. Təbii ki, ermənilər Azərbaycan ordusunun gücünü dəfələrlə görmüşdülər və nə vaxsa məğlub olmaları qaçılmaz idi. Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin sülh yolu ilə həlli istiqamətində dövlət başçımız yorulmadan səylər göstərmiş, danışıqlar aparmış, regionda davamlı sülh, təhlükəsizlik və əməkdaşlıq mühitinin bərqərar olması, münaqişəsinin ədalətli həlli istiqamətində ardıcıl addımlar atmışdı. Münaqişənin həlli üçün hüquqi və siyasi addımlar beynəlxalq hüququn norma və prinsipləri, BMT Təhlükəsizlik Şurasının 822, 853, 874 və 884 sayılı qətnamələri, Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT) və digər beynəlxalq təşkilatların müvafiq sənəd və qərarlarına əsaslanırdı. BMT Təhlükəsizlik Şurası düşməncilik aktlarının dərhal dayandırılmasını, işğalçı qoşunların Azərbaycan Respublikasının bütün işğal edilmiş ərazilərindən dərhal, tam və qeyd-şərtsiz çıxarılmasını tələb etdi. Qətnamələrin heç biri Ermənistan tərəfindən yerinə yetirilmədi.

"TƏHLÜKƏSİZLİK, RAHATLIQ, RİFAH, MƏŞĞULLUQ VƏ GƏLƏCƏK İNKİŞAF"

İşğal dövründə bütün erməni təcavüzkarları 30 ilə yaxın zaman-

Yenidən qurulan Ağalı kəndi müasir tələblərə uyğun olaraq quruldu. "Ağalı kəndinin timsalında hər bir Azərbaycan vətəndaşı və ümumiyyətlə, hər bir insan bizim planlarımızı görə bilər", - deyən Prezident insanlara, oraya qayıdacaq insanlara rahat şəraitin yaradılacağını çıxışlarının birində bildirmişdi: "Hər kəs görəcek ki, işlərimiz planlı və sistemli şəkildə aparılacaq, bütün amillər nəzərə alınacaq – təhlükəsizlik, rahatlıq, rifah, məşğulluq və gələcək inkişaf". Belə də oldu.

Azərbaycanın iqtisadi gücü işğaldan azad olunan ərazilərdə yeni həyatın başlanmasına imkan verir. Artıq Zəngilanda, Laçında, Şuşada, Füzulidə, Zəngilanda görülən işlər bunu deməyə əsas verir. Beynəlxalq hava limanlarının tikintisi və Füzuli və Zəngilanda Beynəlxalq Hava Limanlarının açılışı Azərbaycanın nəhəng quruculuq işlərinin həyata keçirilməsindən xəbər verir. Bu, Azərbaycanın gücünün göstəricisidir.

SAYCA DÖRDÜNCÜ MİLLİ TANKERİMİZ

Bu gün isə "Zəngilan" tankeri istismara verildi. "Zəngilan" Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa olunan sayca dördüncü milli tankeridir. Bundan əvvəl istismara verilən "Laçın" və "Kəlbəcər" tankerlərindən fərqli olaraq, "Akademik Xoşbəxt Yusifzadə" tankeri kimi, "Zəngilan" ilə də həm neft, həm də kimyəvi məhsullar daşınacaq. Bakı gəmiqayırma zavodunda ASCO üçün "Zəngilan" tipli daha üç tankerin inşası da nəzərdə tutulur. Bununla bağlı sifarişlər alınıb və müvafiq müqavilələr imzalanıb.

Nadir dizaynı ilə seçilən və texniki göstəricilərinə görə geniş imkanlara malik "Zəngilan"ın konsepsiyası Odessa Dəniz Mühəndisliyi Bürosu ilə uğurlu əməkdaşlıq çərçivəsində hazırlanıb. Yeni nəsil tankerin uzunluğu 141 metr, eni 16.9 metr, bortunun hündürlüyü isə 6 metrdir. Saatda 10 knot sürətlə hərəkət edə biləcək tanker 15 nəfərlik heyət tərəfindən idarə olunacaq. Tanker ümumi tutumu 9212 kubmetr olan 6 yük çəninə malikdir. Dedveyti 7875 ton təşkil edən tankerdə dünyanın aparıcı şirkətlərinin avadanlıqları quraşdırılıb. Gəminin texniki göstəriciləri, xüsusilə suya oturma maksimum yük götürməklə Xəzər hövzəsində nisbətən dayaz limanlara daxil olmağa və Xəzərdən kənara yük daşımağa imkan yaradır. Yeni nəsil "Zəngilan" tankeri də digər milli istehsalımız olan tankerlər kimi Xəzərdə və Xəzərdən kənar sulara istismar ediləcək.

Qeyd edək ki, zavodda bir Ro-Pax tipli bərənin, iki tankerin və bir dibdərinləşdirən gəminin inşası davam etdirilir. İki tanker, dörd dalğıcı və üç sürətli sənişin gəmisi layihələndirmə, dörd quru yük gəmisi, bir patrul gəmisi və bir yangınsöndürmə gəmisi isə müqavilə mərhələsindədir. Zavod beş ticarət və səkkiz xidmət gəmisi ilə bağlı müqavilələr imzalanıb.

Qeyd edək ki, ASCO yarandığı dövrdən bəri ümumilikdə 29 yeni gəmi istismara verilib. Onlardan biri yedək, üçü sənişin, ikisi Ro-Pax tipli gəmi-bərə, dördü tanker olmaqla, ümumilikdə 10-u Bakı gəmiqayırma zavodunda inşa edilib. Həmçinin ASCO-nun Müşahidə Şurasının məqbul

hesab etdiyi Gəmiçiliyin Strateji İnkişaf Proqramına uyğun olaraq Bakı gəmiqayırma zavoduna 11 gəminin, o cümlədən bir Ro-Pax tipli gəmi-bərə, üç tanker, 50 nəfərlik üç sənişin gəmisi, 60 və 45 metr dərinliklərdə işləmək üçün nəzərdə tutulmuş dörd dalğıcı gəminin tikintisinə dair yeni sifarişlər verilib.

Ümumilikdə son illərdə donanmanın yenilənməsi və yeni gəmlərin tikintisi istiqamətində həyata keçirilən genişmiqyaslı tədbirlər ASCO-nun Xəzərdə aparıcı mövqeyinin qorunub saxlanılmasına, Azərbaycan ərazisindən artan tranzit yükdaşımalarda gəmilərə olan tələbatın ödənilməsinə, Xəzərdə neft-qaz layihələrinin uğurlu icrasına böyük töhfə verir. Bu istiqamətdə görülən genişmiqyaslı işlər Xəzərdən kənar sulara Gəmiçiliyin mövqeyinin möhkəmləndirilməsi və genişləndirilməsində də mühüm rol oynayır.

XARİCİ SULARDA "ŞUŞA", "QARABAĞ", "ZƏNGƏZUR" ADLI TANKERLƏR

Bunlarla yanaşı, son bir ildə beynəlxalq sulara yeni tipli daha böyük gəmilərin istismara verilməsi istiqamətində də uğurlu layihələr icra olunub. 2023-cü ildə xarici sulara Azərbaycan Bayrağı altında "Şuşa", "Qarabağ", "Zəngəzur" adlı 3 "Aframax" tipli tanker istismara verilib. Cari ilin mayında isə Çində "Xocalı" adlı "Handysize" tipli bir quru yük gəminin istismara verilməsi ilə Gəmiçilik quru yük daşımalarında yeni segmentə daxil olub. Bu gəminin ilk səfəri Cənubi Koreyanın "Bakpyung" limanından ABŞ-ın "Portland" limanına yerinə yetirilib. Gəmi artıq təyinat limanındadır və hazırda yükboşaltma əməliyyatı icra edilir. Onu da qeyd edək ki, bu səfərlə "Xocalı" müstəqil Azərbaycan Bayrağı altında Amerika sularına daxil olan ilk gəmi kimi tarixə düşüb. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, ərazi bütövlüyünü təmin etmiş Azərbaycan öz torpaqlarına sahibdir. Bu və ya digər tankerlərin daşdığı adlar bizim tarixi torpaqlarımızdır və üçrəngli bayrağımızla beynəlxalq sulara üzür.

Zümrüd BAYRAMOVA

Elm və texnologiyanın sürətli inkişafı müsbət tərəflərindən daha çox mənfi tərəfləri ilə ortadadır. Problem elm və texnologiyanın özündə deyil, onun hansı qüvvələrin əlində olmasındadır. Təəssüflə etiraf etməliyik ki, sağlam qüvvələrin əlində deyil. Bunu adi gözlə də görmək mümkündür. Dünya elmi, texnoloji mərkəzlərinin kimlərin əlində olması və onların hansı ideologiyalara sahib olması da sirri deyil. Bunu açıq şəkildə gizlətmədən də ortaya qoyurlar. Məqsədlərini də, planlarını da heç vaxt gizlətmirlər və ya gizlədə bilmirlər.

Son 100 ildə dünyada törədilmiş böyük müharibələr, faciələr, fəlakətlərin arxasında kimlərin durduğu və hansı məqsədlər güdükləri haqda ortaya çıxmış faktların, təsdiqedicisi sənədlərin sayı hesabı yoxdur. Dərindən araşdırırlar bunları dəqiq bilir.

Allahlıq iddiasında olan saxta "tanrılar" planetimizlə və bəşəriyyətlə bağlı planlarını artıq çox açıq şəkildə həyata keçirirlər, çünki qarşılarında heç bir müqavimətin olmadığını görürlər. Transmilli korporasiyaların sahibləri, pərdənin arxasından dünyanı idarə edən "əmilər" pulu, iqtisadi sərvətləri, siyasəti, medianı, elm və texnologiyayı əllərində cəmləşdirərək özlərini planetin sahibi kimi "taxta oturdublar".

Sonuncu global bioloji terror kampaniyası zamanı çox həqiqətlər ortaya çıxdı və daha çox adam nəyin, niyə, necə və nə üçün baş verdiyini anladı. "COVID" pandemiyası bu istiqamətdə ilk pilot layihə deyildi, bundan əvvəl də süni şəkildə viruslar buraxıb məqsədlərini həyata keçirmişdilər.

Görünməmiş biabırçılıqlarla başa çatın sonuncu pandemiya qlobal zombi imperiyası yaradılması yolunda ən böyük təlim-məşq toplanışı idi. Bəşəriyyətə qarşı elan edilmiş son müharibəyə başlamaq üçün bütün hazırlıqları başa çatdırmaq üzrədirlər.

Artıq test sınaq nümunələri real effekt verməmiş X virusunun payızda qlobal dövrüyyəyə buraxılacağına aid açıqlamalar çoxalır. "COVID"dən 20 dəfə daha ölümcül olacağını və 60 milyona yaxın insanı həyatdan mürəxəs edəcəyini bəyan ediblər. Necə bilirlər 60 milyon insanın öləcəyini? Çox asanlıqla. Dünyadakı demək olar ki, bütün insanların qan analizləri və bütün müayinə nəticələri özəl klinikalar vasitəsilə qlobal məlumat bankında toplanmışdır. İstənilən şəxsə hansı virusun və ya xəstəliyin necə təsir edəcəyini, hətta nə vaxt öləcəyini "Digital Tanrı" adı qoyduqları süni intellekt rahatlıqla hesablaya bilir.

Dünya hərbi-bioloji laboratoriyalarla doludur. Məlumatlara görə, təkə bir bioloji laboratoriyada 2,5 ton virus saxlanılır. Minimum 1500 növdə təhlükəli virus var. Bəziləri ultrasürətli yayılma və dərhal öldürmə qabiliyyətinə malikdir və bütün bəşəriyyəti, bütün canlı ələmi bir neçə günə məhv etmək gücündədir.

Çox dəhşətli bakterioloji silahlar da var. Hətta, vəbanın yenidən canlaçağı haqda əndişələr artır. Elm yalnız heyvanlarda yayılan istənilən dəhşətli virusu modifikasiya edərək insanlara yoluxan səviyyəyə gətirmək gücündədir.

Onlardan sadəcə birini dövrüyyəyə buraxa və öz nəhəng yeraltı səltənətlərinə çəkile bilirlər. O bunkerlərin yüzrlərlə, minlərlə insanın uzun illərə yetəcək qədər qida dərmanı su oksigen və s həyatı vacib şeylərlə təminatı çoxdan həll edilib.

Elan olunmamış müharibə

Bir sözlə, bəşəriyyətin canı adlarını "transhumanist", "qlobalist", "yevangelist" qoymuş bir qrup satanistin əlindədir. Əllərində olan kütləvi qırğın silahlarının növləri və sayı xeyli çoxdur- nüvə silahları, bioloji silahlar, bakterioloji silahlar, psixotron silahlar, iqlim silahları və s. İstəsələr bəşə-

Uzun onillərdir "insanların sayı çoxdur, təcili azaldılmalıdır" deyən qlobalistlərin ideoloqları "bunu necə etmək lazımdır" sualına "bunun sivil yolları var" deyər cavab verirlər. Transhumanistlər "sivil yollar" dedikdə GMO məhsullar və süni qidalarla, dərman və bəzi peyvəndlərlə sonsuzluq yaratmaq,

kəsindən ayırmaq imkanı artıq itirilib. Robotlar öz enerji mənbələrini müstəqil şəkildə əldə etməyi və süni intellekt sistemi vasitəsilə dünyanın hər yerinə nüfuz etmək imkanı qazanıblar.

Fantastikadır, əlbəttə. Lakin bu elmi fantastikadır və yaxın tariximiz elmi fantastikaların reallaşması nümunələri ilə doludur. Necə ki, artıq bir çox alimlər bu gün nağıl kimi baxdığımız mifologiyanın "tarixdən əvvəlki tarix" olduğunu artıq qəbul edirlər.

Hələlik, insanları şeytani matrixdə toplamaq və simulyasiyada "yaşatmaq" üçün "Metavörs" adlı virtual cəhənnəmə yığmağa çalışırlar. Cənnət kimi göstərilən virtual dünyada onlara maraqlı və problemsiz "həyat" qurmağa imkan verir və real dünyadan uzaqlaşdırırlar. İnsan beyninə frekanslarla, subliminal elementlərlə təsir edib, idarə etməklə bağlı texnologiyaları da hazırdır.

Artıq beynə komputerdən informasiya yükləmək, beynədən informasiyanı kompüterə köçürmək üçün sınaqlar uğurla başa çatdırılmışdır. Keçən il İlon Maskın komandası tərəfindən ilkin addım atılmışdır və beynin kompüterə bağlanması texnologiyası hazırdır. Məqsəd insanın yaddaşını silib ora yenedən proqram yükləməkdir. Düzdür, hələlik bioloji material süni fiziki materiallarla inteqrasiya etmir və bu çox çətin işdir, amma elm və texnologiya bu istiqamətdə fəal çalışır. Gec-tez hər hansı bir formada mümkün olacaq.

"Vahid Dünya Hökuməti" bütün planlarını bütövlükdə 2045-dək başa çatdırmaq fikrindədirlər. O vaxtadək elm və texnologiyanın gücü ilə insan üzərində tam hakim olacaqlarına ümid edirlər. "Avatar 2045" proqramı isə insanlarla bağlı dəhşətli planların həyata keçirilmə ardıcılığını ortaya qoyur.

4-cü sənaye inqilabı və 5G texnologiyası ilə məqsəddə lap yaxınlaşıblar. 5-ci sənaye inqilabında və 6G-də artıq təbii insana ehtiyac olmayacaq. Əvvəlcə yarı insan yarı robotlar- kiborglar olacaq, onlar da ümumi sistemə bağlı idarəolunan formada (İnsan 2.0 proqramı). Sonrakı mərhələdə tam birobotlar.

Plana görə, əsrin 2-ci yarısı artıq təbii insan mövcud olmayacaq. Əlbəttə (şeytan tərəfindən) seçilmişlərdən başqa. Yəni, insan generasiyasının sonuncu təbii nümayəndələri bizik. Bunlar açıqca deyirlər ki, Yaradan insanı natamam və zəif yaradıb (İnsan 1.0) biz daha mükəmməl insan yaradacağıq (İnsan 2.0).

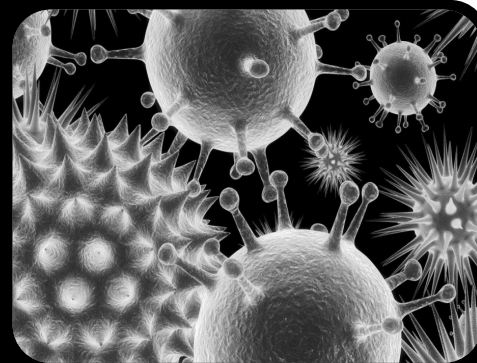
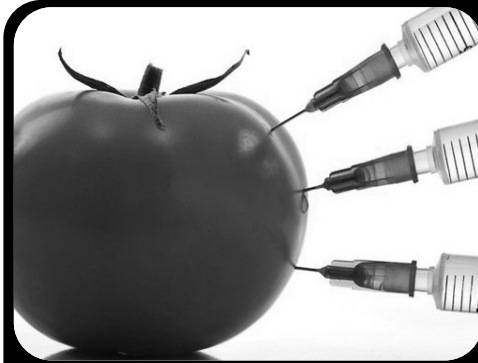
Yeni, global plan belədir və bunu heç gizlətmir və açıqca hər yerdə deyirər də. Nail olacaqlarını, dəqiq dəyə bilmərəm, amma bizim özümüzü xilas etmək şansımız hələ də tam itirilməyib. Bəşəriyyət oturub "Mehdi"nin gələcəyini gözləyir, amma bu dəqiqdir ki, heç kim gəlməyəcək. Heç bir müqəddəs kitabda buna kiçik bir işarə də yoxdur. İnsana uca Yaradan tərəfindən öz taleyini özü müəyyən etmək imkanı və mütləq azadlıq bəxş edilmişdir.

Əgər yaxın 5-10 ildə bəşəriyyət ağıllanmasa, sonra geri dönüş imkanı olmayacaq. Bu imkanı ona sadəcə olaraq verməyəcəklər. Öz taleyi və azadlığı uğrunda döyüşməyən, mübarizəsiz təslim olan bəşəriyyət məhvə məhkumdur. Bunu anlamaq və müqavimət göstərmək üçün çox az vaxtımız qalıb. Bəzən deyirlər ki, biz nə edə bilərik. Çox şey! 8 min nəfər 8 milyard insana qalib gələ bilməz. Əlbəttə, o 8 milyard axmaq deyilsə.

Satanistlərin bəşəriyyətə qarşı elan olunmamış müharibəsi davam edir. Hələlik, bu müharibə birtərəfli gədir, amma gec olmadan bəşəriyyət özünü xilas etməyə başlasa xilas yolu var. Sonuncu döyüş çox ağır olacaq...

Elçin Bayramlı

Sonuncu döyüş çox ağır olacaq...

riyyəti bir neçə günə məhv edərlər. Sual verə bilərsiniz ki, bəs niyə bunu etmirlər.

Əvvəla, hər şey əvvəldən hazırlanmış və təsdiqlənmiş plan üzrə gedir, hələ vaxtı deyil, robotlar hələ ki insanları tam əvəz edə bilmirlər, ikincisi də özləri də ölmək fikrində deyillər. "Global reset" proqramını elə aparmaq istəyirlər ki, (şeytan tərəfindən) seçilmişlər sağ qalsın, qalanları ölsün. Hansısa şeytani antivirus proqramı "system fayllarını" (seçilmişləri) saxlayıb, bütün "keş"i (bəşəriyyəti) sistemdən (dünyadan) "təmizləyəcək". Onlara isə robotlar xidmət göstərəcək, robotlar insanları kimi təbiəti zəhərləməyəcək, maaş, pensiya, qida, dərman, istirahət tələb etmirlər, planetin resursları işlədib qurtarmırlar.

Əvvəllər düşünürdülər ki, insanları robotlarla əvəz etsinlər, sonra baxdılar ki, robotların istehsalı və servisi çox baha başa gəlir, həm də heç də bütün sahələrdə insanları tam əvəz edə bilmir. Elm və texnologiyanın inkişafı təbii robot materialını onlara verdi dünyada 8 milyard hazır bioloji "material" var, sadəcə onları robota çevirmək texnologiyasını işləyib hazırlamaq kifayətdir. Və qərar verdilər ki, insanları birobotla çevirmək dəfələrlə ucuz və asan başa gələcək. Sonrakı mərhələdə lazım olan qədər birobot saxlanacaq, qalanları sadəcə qlobal kompüterdən antivirus proqramı vasitəsilə "söndürüləcək". Sonsuz imkanlara malik Kvant kompyuterləri artıq hazırdır.

Ona görə də, hələ ki əsasən bioterror və ekoterrorla prosesi davam etdirirlər. Buraya qida terroru, psixotron terror, mənəvi terror, dərman və peyvənd terroru, süni təşkil olunmuş "təbii" fəlakətlər, şüa "terapiyası" və s daxildir. "Chemtrails" proqramı uzun illərdir günün gunorta çağı tam gücü ilə açıq-aydın şəkildə hamının gözü qarşısında dünyanı havadan zəhərləməkdə davam edir.

GMO məhsullar bioloji sistemi təcridən məhv edir. Gen texnologiyasının inanılmaz nailiyyətləri ilə insanları təbii fitrətindən çıxarıb onları sadəcə idarəolunan ət-sümük kütləsinə çevirməyə çalışırlar. Artıq müəyyən ölçüdə buna nail olunmuşdur.

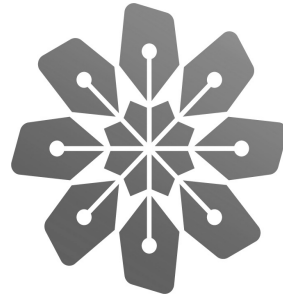
mənəvi deqradasiya və psixotron terrorla ailə sistemini dağıtmaq, ağır xəstəlikləri gücləndirmək, normal insanları cinsi azlıqlara çevirmək, ölümcül viruslar buraxmaq, "təbii" fəlakətləri artırmaq kimi çoxsaylı "sivil" terror variantları nəzərdə tuturlar. Onlara görə, bunlar insanları bombalarla, güllələrlə, nüvə radiasiyası ilə öldürməkdən daha ucuz başa gəlir, həm də daha effektivdir.

Arxasında qorxunc məqsədlər yatan global iqlim razılaşması adlı şeytani qanun layihəsini dövlətlərin heç biri imzalamır. Eləcə də, bəzi güclü dövlətlər digər global planlara da maneə törədirlər. Ona görə də, ilk mərhələdə plan budur- dövlətləri sıradan çıxarmaq, bütün insanları (hətta heyvanları və əşyaları da) nanoçiplərlə mərkəzi kompüterə bağlamaq və Vahid Dünya Dövləti adından tam idarə etmək (Total Control proqramı).

2035-dək bu məsələləri həll etməyə çalışırlar. Bunun üçün digital pullarla dünya maliyyə sistemini ələ almaq, global vətəndaşlıq vermək, dövlətlə vətəndaş arasında bütün digər bağlılıqları qoparmaq lazımdır. Bu istiqamətdə işlər sürətlə gedir. Ona görə də, hər bir vətəndaş öz dövlətini qorumalı, onun uğrunda bütün cəhəhlərdə döyüşməlidir. Milli-mənəvi dəyərlərə qarşı müsiri və qloballaşma adları altında aparılan qorxunc psixotron terrora qarşı mübarizə aparılmalıdır.

Sədiyyə Ərəbistanında- satanistlər tərəfindən qədim dini-mifoloji, mistik ərazi kimi qəbul olunan Sina bölgəsində şeytanın paytaxtını- ilkin smeta dəyəri yarım trilyonu keçən NEO-M şəhərini tikirlər. Robot sayının insan sayından çox olacağı, süni intellekt tərəfindən idarə olunacaq bu süni şəhərdə dünya qanunları və insani normalar işləməyəcək. Bunun sonunun necə olacağını hələ 25 il əvvəl Hollivudun çəkdiyi "Matrix" filimində aydın şəkildə göstəriblər. Robotlar nəzərdən çıxıb tabe olmamağa başlayacaq və insanlarla müharibəyə başlayacaqlar. Süni intellekt özünə müdafiə sistemi qurub insanları şəhərlərinə zərbələr endirəcək və sonda qalib gələcəklər. İnsanların indi deyildiyi kimi istənilən vaxt onları elektrik şəbə-

İnsan məskən salır, təbiəti məhv edərək...

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

resursların həddindən artıq istifadəsinin sonu yaxşı bitməyəcək.

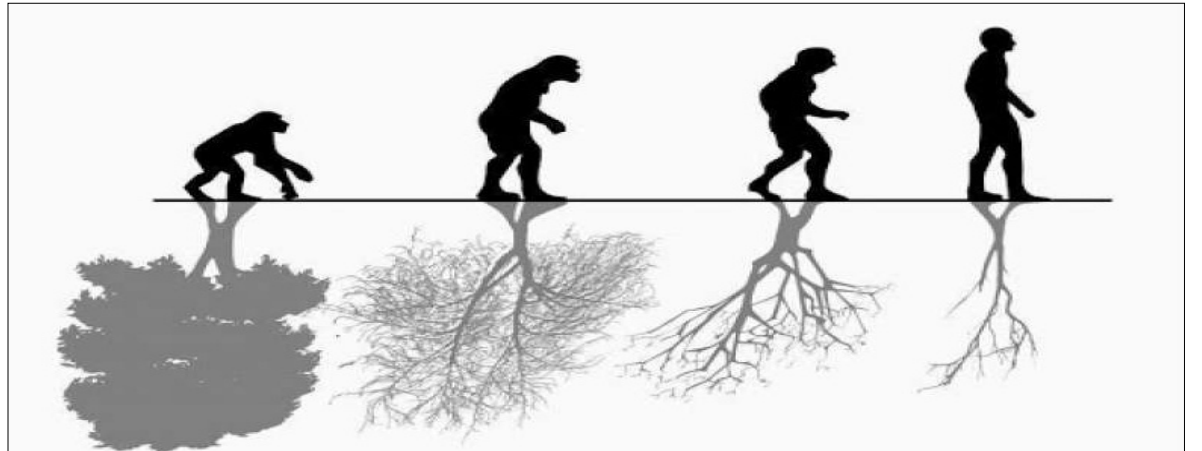
Şəhərlərdə yaşayan insanların həyatının orta hesabla təxminən 90%-i binalarda keçir. Binaların və şəhərlərin dizaynında insan sağlamlığı və rahatlığı ilə bağlı bir çox məsələlər standartdır. Normal standartlarda tikilən binalarda yaşayan və işləyən insanların daha çox gün işığından faydalanması, daha çox təmiz hava alması, zərərli kimyəvi maddələrə daha az məruz qalması, daha işıqlı və daha az səş-küylü şəraitin yaradılması kimi standartlara əməl edilir. Lakin rabitəsiz, plansız tikilən bir çox binalarda bu standartlar nəzərə alınmır, günəş görməyən, işıq düşməyən, izolyasiyası olmayan binalar tikilib istifadəyə verilir, təbii fəlakət anında xilas imkanları nəzərə alınmır. İnsan öz əli ilə özünə betondan qəbirlər tikir.

Təbiətdə mövcud olmayan və bu səbəbdən təkrar emal oluna bilməyən, təbiətdə əriməsi mümkün olmayan tullantılar da təbiəti məhv edir. Statistik məlumatlara görə dünyada hər 1 dəqiqədə 1 milyon polietilen torba zibil qutusuna atılır. Polietilenin çürüyərək yox olması üçün torpaqda 800 il, dənizdə isə 400 il lazım gəlir. Rahat alış-verişin etalonu hesab edilən bu torbaların dənizə atılması bir çox dəniz canlısının mədəsində plastik tullantıların yığılmasına səbəb olur. Çünki okeanda səferdə olan gəmilər ildə 4 milyon kiloqrama qədər polietilen torbanı dənizə atır. Ekoloqlar deyirlər ki, dünyanın quru səthinin polietilen torba işğalından qurtulmasının səbəbi okean dibinin sellofan torba və plastik qabların qəbristanlığına çevrilməsidir.

İnsan əli ilə təbiətin necə məhv

İnsanların həddindən artıq müdaxiləsi səbəbindən dünyanın ekoloji tarazlığı getdikcə pozulur. Bu vəziyyətin yaranmasında mədən yanacaqlarının və süni gübrələrin həddindən artıq istifadəsi, meşələrin məhv edilməsi, planlaşdırılmamış urbanizasiya, istixana qazlarının intensiv emissiyası, sənayeləşmə-urbanizasiyanın yaratdığı ətraf mühitin çirklənməsi kimi insan faktorları əhəmiyyətli dərəcədə rol oynayır. İnsanların təbiətə həddindən artıq müdaxiləsi ilə təbii proseslərin tarazlığı pozulur, bunun da nəticəsində ətraf mühitin korlanması prosesi baş verir.

qamətində yaşıllığın əhəmiyyəti böyükdür. Xüsusilə yaşıllıqların azalması, tikintinin çoxalması şəhər yerlərində güclü yağış, daşqınlara səbəb olur, can və mal itkiləri baş verir. İnsan özünə beton-

İnsanlar özlərinə yurd, məskən salmağa başlayanda şəhərləşmə prosesi hələ başlamamışdı və insan təbiətlə qarşılıqlı təmasda yaşayırdı. Sonradan, şəhərləşmə nəticəsində artan binalar və onlarla əlaqəli infrastruktur quruldu, torpaqların üstü betonlarla örtüldü, üstəlik bu betonlaşma prosesi

yaxşı planlaşdırılmadı, nəticədə də betonlaşmanın miqyası təbii mühitə nisbətə artdı. Belə olan halda insan həyatında mühüm yeri olan təbiətlə təmas getdikcə azalır, bitki və heyvan növləri azaldıqca biomüxtəliflik itirilir. Axı yağış sularının udulması, həddindən artıq istiləşmənin qarşısının alınması isti-

dan qalalar, qəsrilər tikir, amma o qəsrilər onları fəlakət anında bir ağacın qoruya biləcəyi qədər qorumur.

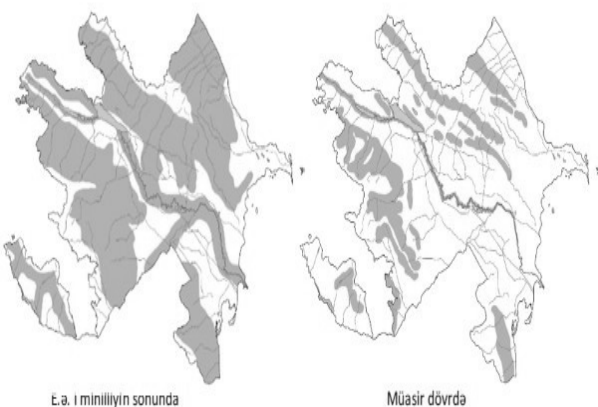
İnsanlar yaşamaq üçün qida, içki, geyim, sığınacaq, müalicə və digər ehtiyaclarını ödəmək üçün müəyyən bir şəraitə ehtiyac duyurlar. Ətraf mühitin bizə verdiyi müxtəliflikdən daha yaxşı faydalanmaq üçün insanlar bilməlidirlər ki, onunla harmoniya şəraitində yaşamasalar dünyanın ömrü çox olmayacaq. Təbii ehtiyatlardan daha səmərəli istifadə etmək yerinə təbiəti istismar edənlər çoxalır, ətraf mühiti qorumaq yerinə ona zərər verən kütləyə çevrilir. Təbii

Hər il dünyada atmosfərə 207 milyard ton CO₂ atılır, amma atmosferin illik dünyanın illik CO₂ udma qabiliyyəti 204 milyard tondur. Bu da o deməkdir ki, hər il 3 milyard ton CO₂ atmosferdə toplanır. Bundan əlavə, meşələrin qırılmasına, yağın hallarının artmasına, havanın çirklənməsinə görə Yerin özünü təmizləmə qabiliyyəti daim azalır. Bu gün meşələrin atmosfərə atılan CO₂-ni odmaq qabiliyyətini bərpa edə bilməyimiz üçün Yer kürəsində yaşayan hər kəs 5000 ağac əkməlidir, bu həm itirilmiş ağacların bərpası, həm də artan insan sayına görə hesablanmış rəqəmdir.

edildiyini görə bilmək üçün dünyanın istənilən nöqtəsinə baxmaq kifayətdir. Son 1000 il ərzində insanların torpağa, suya və havaya təsiri, meşələrin qırılması, torpaqların asfaltlaşdırılması, yağınlar törədilməsi təbiətə bərpası mümkün olmayan zərər verub. İnsanlar özünə ev tikmək, şəhər salmaq uğrunda ən böyük evini – təbiəti məhv edir. Əgər bu elə belə davam edərsə yaxın gələcəkdə Yer planetində qarşısının ciddi problemlər meydana çıxacaq. Necə ki, bunun əlamətlərini indidən görürük.

Lalə Mehralı

Azərbaycanda meşə ilə örtülü ərazilər

- "Təbiətlə müharibə şəraitindəyik. Qalib gəlsək, məğlub olacağıq."
© Hubert Reeves

DogaL Yaşantım

“Dəniz” müalicəsi nədir ?

FİZİOTERAPEVT DETALLARI AÇIQLADI

“Talassoteapiya - "dəniz" müalicə deməkdir və dəniz ilə dəniz havasının birgə müalicəsidir. Suda həll olmuş kimyəvi maddələr yəni, kalsium, brom, yod, magnezium, dəniz yosunlarının fitonsidləri təvə piy vəziləri vasitəsilə dərmanın dərinliyinə qədər keçir, daha sonra qan axınına daxil olur”.

Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında həkim fizioterapevt Şəhla Qafarova deyib. O bildirib ki, hipotalamo - hipofizar sistemi, böyrəküstü vəzin qabıq maddəsinin qlukokortikoidal funksiyası aktivləşir: “Simpatik sinir sistemine müsbət təsir edir. Bu zaman regional qan dövranı, toxumaların mikrosirkulyasiyası, trofikası, metabolizması artır və beynin hemodinamikası (qan dövranı) yaxşılaşır. Dəniz suyunun təsirindən və suda fiziki aktivlik zamanı (üzən) trop hormonlarının aktiv forması, katexolaminlər, kortikosteroidlər ifraz olunaraq orqanizmin reaktivliyini artırır, immun sistemini möhkəmləndirir. Bundan başqa dəniz dumanı ilə nəfəs almaq minerallarla inqalyasiya effekti verərək ağciyərlərdən böyük qan dövranına qoşularaq, immun sistemini möhkəmləndirir.

Helioterapiya - yunan dilindən tərcümə-

də günəş və müalicə deməkdir. Günəş uzundağalı UB şüalarının təsiri epifizin və qabıqaltı mərkəzin fealiyyətin stimule edir, melanin sintezi artır və Langerhans hüceyrələrinin keçiriciliyi ilə dermaya keçərək hüceyrənin aktivliyinə və humoral immunitetin aktivliyinə təsir edir. Eyni zamanda sinir sistemini və psixoloji vəziyyətin stabilliyini artırır və əsəbləri sakitləşdirir.

Dəridə dekstrusiyaya uğramış zülal qalıqları və dəridə yaranan qızarıqlıq səbəbilə dəridə aktiv formada oksigen əmələ gəlir və bütü bu fiziki və kimyəvi proseslər sayəsində baş beyin və digər damarlara damar genişləndirici təsir edərək, beyin qandövrənini yaxşılaşdırır. Həmçinin tormozlanma və oyanma prosesləri arasında nisbət bərpə olunur. Eritema nəticəsində əmələ gələn bioloji aktiv maddələr qan dövranına daxil olur, hüceyrə tənəffüsü stimullaşır, ağciyər toxumasına regenerativ reperativ təsir edir. Beləliklə yayda istirahət orqanizmin sağlamlığı üçün vacib şərtədir. Onurğa sütunu xəstəlikləri, oynaq xəstəlikləri, raxitvə sınıqdan sonrakı vəziyyətlər zamanı, uşaqların fiziki və psixoloji inkişafı üçün, boy atmalarını sürətləndirmək, doğru qərarlar vermək, psixi və hissi stabilliyi qorumaq üçün və s. təbiətə üz tutmaq və istirahəti düzgün təşkil etmək şərtədir”.

Səbinə Hüseyinli

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Bu gün Azərbaycanda 39 dərəcə isti olacaq

İyulun 6-da Azərbaycan müşahidə ediləcək hava proqnozu açıqlanıb. Bu barədə SİA-ya Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, sabah Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin yağmursuz keçəcəyi gözlənilir.

Şimal-qərb küləyi gündüz şimal-şərq küləyi əvəz olunaçaq. Havanın temperaturu gecə 21-26° isti, gündüz 34-39° isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 755 mm civə sütunu olacaq. Nisbi rütubət gecə 60-70 %, gündüz 35-40 % olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin gündüz bəzi dağlıq ərazilərdə aralıq yağış yağacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə qısamüddətli leysan xarakterli olacağı, şimşək çaxacağı, dolu düşəcəyi ehtimal var. Gecə və səhər bəzi yerlərdə duman olacaq. Şərq küləyi gündüz bəzi yerlərdə aralıq güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 21-26° isti,

gündüz 35-39° isti, dağlarda gecə 8-13° isti, gündüz 20-25° isti olacaq.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 3200

Qadın güləşçimiz Avropa çempionu oldu

Azərbaycanın qadın güləşçisi Ruzanna Məmmədova Serbiyanın Novi Sad şəhərində keçirilən 20 yaşlılar arasında Avropa çempionatında qızıl medal qazanıb. 59 kiloqram çəkiddə yarışan R. Məmmədova finalda rusiyalı Yelena Kurova ilə üz-üzə gəlib. Gərgin mübarizə şəraitində keçən görüş qarşılıqlı xallarla keçib. Əzmkarlıq göstərən güləşçimiz yekunda 14:10 hesabı qələbə ilə Avropa çempionu olub.

